

**Серія «Твої люди, Вінниччино.
Герої України»
Випуск 13**

Вадим ВІТКОВСЬКИЙ

ШЛЯХ ВОЇНА

**Нарис про Героя України
*Дмитра Леонідовича Дозірчого***

Вінниця – 2023

УДК 355.082(477.44)(092)

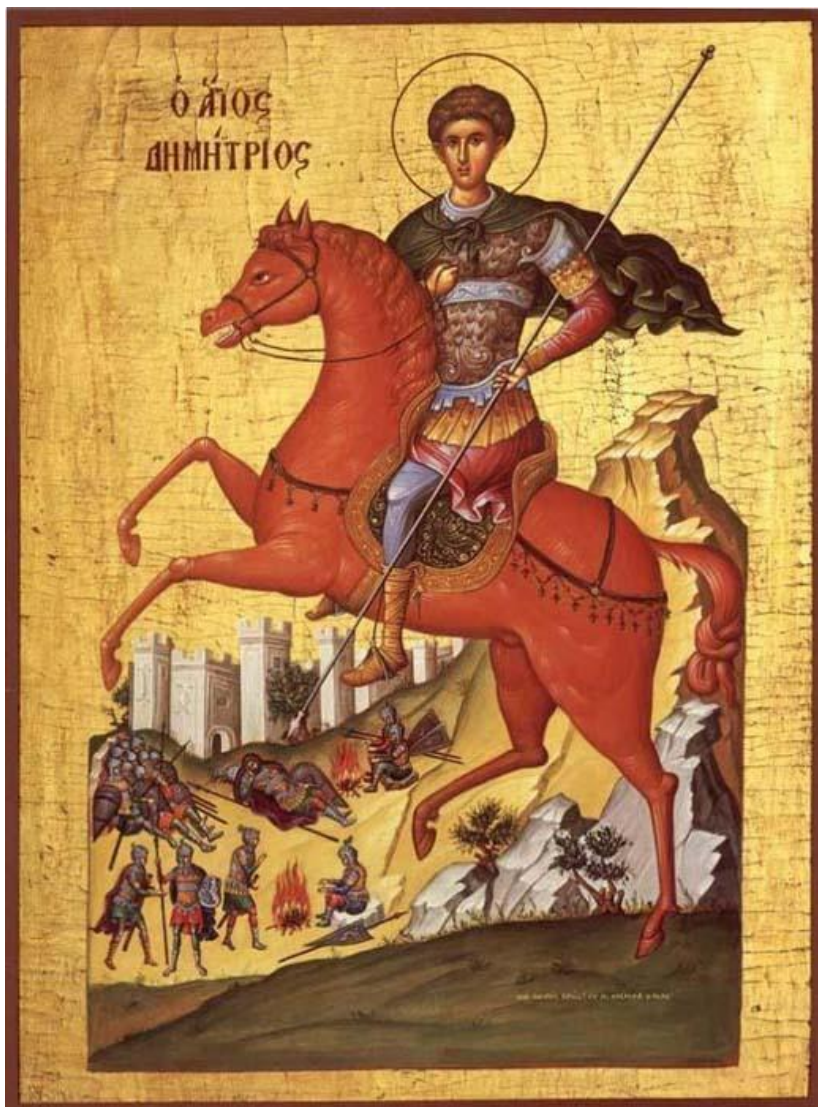
В 54

**Книга видана коштом Вінницької обласної державної
військової адміністрації та Вінницької обласної ради**

**За допомогу в роботі над книгою автор вдячний
колегам- журналістам *Олексію Братущаку* і *Вячеславу
Діордієву* за публікації про Героя, волонтеру *Віктору
Медяному*, директору Літинської ЗОШ І-ІІІ ступенів
Анатолію Олександровичу Шмигелю, фотохудожнику
обласної комунальної установи «Видавничий Дім «Моя
Вінниччина» *Олександрю Гордієвичу*, кумам-учителям
Олександрю й Тетяні Бондарчукам, письменнику і
красзнавцю *Петру Скоруку***

Вітковський В.М. Шлях воїна. Нарис про Героя
України Дмитра Леонідовича Дозірчого. Вінниця,
2023 р., ВОКУ Видавничий Дім "Моя Вінниччина",
серія "Твої люди, Вінниччино", випуск 13,
стор. 130, іл.

ISBN 977-966-621-724-3

Автор з Героєм України Дмитром Дозірчим

***Є у моїх товаришів-танкістів,
Мабуть, не вірять в танків бронь вони,
В душі така молитва атеїстів:
«Нас, Господи, спаси і сохрани!».
Шепоче кожен з нас сором'язливо,
Мов заповіт із древньої Русі:
«В цей день ще раз яви своє Ти диво:
Помилуй нас, спаси і пронеси».***

Іон Деген, легендарний танкіст минулої війни

з Могилева-Подільського
вересень 1944 р.

Переклад з російської Михайла КАМЕНЮКА

В історії є чимало символічного...

В історії цій є чимало символічного: народженого 8 листопада 1997 року, в Літині, хлопчика назвали Дмитром, бо народився «на Дмитра», коли Православна Церква згадує і шанує святого Дмитра Солунського, християнського святого-великомученика, захисника Вітчизни, з грецького міста Солунь, вихідця з римської сенаторської родини, який загинув за віру і зображений на іконі в одязі римського воїна зі списом.

На відміну від святого Дмитра Солунського наш герой народився у значно пізніший час, уже за Незалежної України, і батьками його були зовсім не римські патриції, а звичайні українці Дозірчі, батько Леонід Миколайович, керівник деревообробки вінницької компанії «Барлінек», і мати Тетяна Степанівна, домогосподарка.

Але як і патрона військової справи, Ангела-хранителя Дмитра Солунського, доля зробила Дмитра Дозірчого усе-таки військовим і захисником Вітчизни-України у найтрагічніший період війни з російськими окупантами 2023 року Божого.

Дмитро на змаганнях з тхеквондо

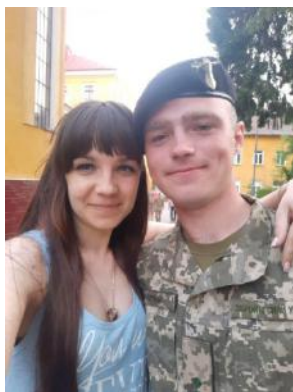
З дитинства Дмитро ріс спортивним хлопцем, займався рідкісним у наших краях видом спорту – тхеквондо, брав участь у різного рангу змаганнях і заслужив «чорний пояс», а це означає, що боєць пройшов усі стадії (від «білого» до «червоного»), має відповідну техніку, сповідує мораль, культуру й етикет тхеквондо.

– З дитинства Сергій мав ще й потяг і хист до техніки і конструювання, – сказала мама Тетяна Степанівна. – Бувало, конструктор «Лего» так розбере і складе, що аж самій не віриться... Тато ремонтує автомобіль, і він разом з ним, замузаний мастилом, наче малий тракторист, усе щось скручує, згвинчує...

Окрім цього, захоплювався ще й військовою технікою, у майбутньому хотів стати військовим автомобілістом і вчитися у Львові, в Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.

В цій академії навчалася його сестра Оксана, нині капітан Збройних Сил України, і от, приїхавши з батьками до Львова, на її випуск, він побачив потужну армійську техніку і сам захотів там навчатися...

З сестрою Оксаною

– Остаточний вибір цей допомогла зробити війна росії проти моєї України, – сказав мені Дмитро, під час свого короткого гостювання вдома, у Літині, де ми й зустрілися. – Коли війна розпочалася, мені вже було 16 років, час, коли уже треба вирішувати... Але тут мене спіткала перша несподівана невдача – в академії якраз ліквідували «автомобільну» кафедру, і постав я перед вибором – артилерія чи піхота, до них душа козака-самурая не дуже лежала...

Личаківський цвинтар у Львові

Львів хлопцеві подобався своєю історією та міською архітектурою, пам'ятними місцями, особливо Личаківським цвинтарем, цим

лицарським пантеоном героям ОУН-УПА, головному командирі Роману Шухевичу, і національно-патріотичною кав'ярнею «Криївка», куди перепусткою було знання патріотичного вітання «Слава Україні!» – «Героям – слава!»

Закінчивши з відзнакою академію, він мав право вибрати собі місце подальшої служби за рейтингом, де займав 4-те місце з 59-ти! Міг поїхати в ушавлену 30-ту Новоград-Волинську бригаду, а вибрав усе-таки 59-ту Гайсинську мотострілкову бригаду, де розпочав командиром танкового взводу на Т-64. Через тиждень став командиром роти!

Кафе «Криївка» у Львові

Колись малим, у класі шостому чи сьомому, він, учень Літинської школи №1, побував на військовому параді в столиці, вперше побачив власними очима показ на Хрещатику могутньої армійської техніки, і це його, хлопчика з маленького подільського містечка, де не було гарнізонів і нічого такого ніхто зроду не бачив, вразило й захопило.

І він вибрав танкові війська (головна ударна сила, що має на озброєнні основні бойові танки і окремо існує у складі трьох видів (родів) Збройних сил – Командування морської піхоти ВМС, Сухопутних і Десантно-штурмових військах. Танкові війська застосовуються переважно спільно з механізованими військами на головних напрямках і виконують такі основні завдання: у обороні – з безпосередньої підтримки механізованих військ при відбитті наступу противника і нанесенню контратак і контрударів; у наступі – з нанесення потужних розсікаючих ударів на велику глибину, розвитку

успіху, розгрому противника в зустрічних боях і битвах.

Основу танкових військ складають танкові бригади і танкові батальйони механізованих бригад, що мають велику стійкість до вражаючих факторів як звичайної, так і ядерної зброї, вогневу міць, високу рухомість і маневровість. Вони здатні найбільш повно використовувати результати вогневого (ядерного) ураження противника і в короткі терміни досягати кінцевих цілей бою і операції.

Бойові можливості танкових з'єднань і підрозділів дозволяють їм вести активні бойові дії вдень і вночі, в значному відриві від інших військ, громити противника у зустрічних боях і битвах, з ходу долати великі зони радіоактивного зараження, форсувати водні переешкоди, а також швидко створювати міцну оборону і успішно протистояти наступу переважаючих сил противника.

Подальший розвиток і підвищення бойових можливостей танкових військ здійснюється головним чином за рахунок оснащення їх більш досконалими типами танків, в яких оптимально поєднуються такі найважливіші бойові властивості, як висока вогнева міць, маневровість і надійний захист. У вдосконаленні організаційних форм основні зусилля зосереджуються на наданні їм загальновійськового характеру, що найбільшою

мірою відповідає змісту сучасних операцій (бойових дій).

Але це так тепер пишуть в Інтернеті... А що тоді було відомо йому про танкові війська, де він збирався служити, загалом, і про танки, зокрема? Десь як і кожному з нас, з фільму культового колись «Чотири танкісти та пес», що збирав перед екранами телевізорів хлопчиків, відривав від футболу й ігор у війну, та ще з пісень, що зміст їх ми трохи переінакшимо з огляду на війну, з фільму «Трактористи» братів Покрасів, на слова Бориса Ласкіна, у виконанні Миколи Крючкова:

*На кордоні хмари бродять хмури,
Не порушить тишу вітрової.
Край високих берегів Дніпрових
На посту Вітчизни вартові.*

*Ворогів чекає відсіч гідна,
І надійно замкнено кордон.
Береже наш край центрально-східний
Броньовий ударний батальйон.*

*Так живуть – і пісня нам порука -
В непохитній єдності своїй
Три танкісти – три веселих друга –
Екіпаж машини бойовий.*

*Полягли тумани ген безкраї,
Роси вкрили зарості густі.
Цей ночі хижі росіяни
Наш кордон гадали перейти.*

*Та розвідка доповіла рідна -
І пішов, боронячи кордон,
По грузькій землі центрально-східній
Броньовий ударний батальйон.*

*Мчали танки на ворожу зграю,
У незламну вдягнені броню.
І додолу падали рашисти
Під ударом сталі і вогню.*

У роті його спочатку були броньовані машини радянського зразка Т-62 і Т-64. Різниця вся у тому, що у першому снаряд вагою 2, 3 кілограми треба було подавати при зарядженні вручну, тому для цієї служби потребували міцних хлопців з колишніх трактористів і комбайнерів, то у Т-64 усе це вже відбувалося автоматично.

До складу танкового екіпажу входять троє – командир, навідник і механік. То ж потрібно було сформувати екіпажі бойових машин, насамперед.

«Однак шлях до формування ідеального екіпажу зайняв чимало часу. Як командир роти, Дмитру потрібно було сформувати саме ту спільноту навколо себе, що була б ідеальною для служби.

Це мало чимале значення, оскільки від кожної окремої людини в екіпажі танку залежить робота усієї команди. А якщо хтось не зацікавлений у тому, що робить, дії всіх інших зводяться нанівець.

У цьому, говорить Дмитро, і полягає проблема нашого ворога. І цього йому вже не вдасться виправити, оскільки такого єднання, як в українців, досить складно досягнути.

Зараз до складу роти входить 34 людини, всі вони – різного віку. Однак найдивовижніше те, що у підпорядкуванні Дмитра лише близько шести осіб, що молодші від нього. Всі інші – старші, але це аж ніяк не заважає дисципліні у команді.

Самому Дмитру всього 24 роки, і він намагається бути гідним командиром. Завжди підтримує побратимів, дослухається до думок підлеглих, але рішення приймає сам, – написала про Дмитра редакторка сайту Даніела Долотова 30 липня 2022 року.

*...І добили – пісня нам порука,
Ворогів в атаці вогневій
Три танкісти – три веселих друга –
Екіпаж машини бойовий.*

Танк Т-72

Т-72 – основний радянський танк другого покоління. Прийнятий на озброєння Збройних Сил СРСР 1973 року. Експортувався у держави Варшавського договору. Модифікації Т-72 випускали за ліцензією у Югославії (М-84), Польщі (РТ-91), Чехословаччині та Індії, що їх експортували.

У школі, де навчався Дмитро, встановлено стенд на честь Героя-випускника.

А у класі, де навчався Дмитро, ми попросили його посидіти за «своєю» партєю...

Літин – містечко Героїв! Тут ще у 20-х роках минулого століття «гуляв» повстанський отаман Яків Шепель з хлопцями... Тут ще у 1989 році під час партійної демонстрації з нагоди роковини Жовтневої революції «останній тутешній бандерівець» Іван Бурлака, член Народного Руху України, підняв над своїм будинком уперше... жовто-блакитний прапор! А мужні міські оркестранти-духовики, які провадили чиновницьку демонстрацію-«шествіє» вулицею, мимо садиби Бурлаки, змовившись зараня, ушкварили у свої мідні труби... «Ще не вмерла Україна»! Що там тоді почалося!..

– Ето што, бандеровская музыка? – підбіг до плоту один з партійців.

– Не-е... – похитав головою дід Іван. – Це ще до Бандери було...

– А-а, панятно, тогда харашо!.. Слишу, что харошая музыка!..

Серед таких людей ріс, мужнів і формувався майбутній Герой України Дмитро Дозірчий, таким патріотичним повітрям надихався він...

До речі, у самому прізвищі Дмитра вже є щось військове, бо слово має корінь «дозір», Гугл подає його як «Команда з кількох чоловік або група кораблів, літаків і т. ін., що виставляється для перевірки, охорони чого-небудь або з метою спостереження, розвідки; патруль».

Родина Дозірчих, батько, сестра, Герой і його мама

– Мрієш воювати на «Леопарді»? – запитую Дмитра.

– Краще на «Абрамсі», – посміхається. – Набагато краща машина в бою!..

ТАНК M1 ABRAMS

 США **GENERAL DYNAMICS**
Land Systems

Кулемет **M2HB** калібром 12,7 мм, два 7,62 мм кулемети **M240**

Дві шестиствольні пускові установки димових гранат для маскування

Газова система гасіння пожежі у відсіку екіпажу

Ізольований відсік для боеприпасів

У версії M1 – 105 мм нарізна гармата **M68A1**, з боекомплектom з 55 снарядів. У більш сучасних M1A1 / M1A – 120 мм гладкоствольна гармата **M256A1** з боекомплектom з 40 снарядів

Балістична система керування вогнем. Лазерний далекомір та тепловізійний прилад вбудовані в основний приціл GPS-навідника

Багатошарова протиснарядна композитна броня зі сталі, кераміки та кевлару, посилена збідненим ураном. Можна встановити навісний комплект захисту **TUSK**

* залежить від модифікації

на озброєнні	екіпаж	вага	газотурбінний двигун	швидкість	запас ходу	вартість
з 1981 року	4 особи	57–61 т*	1 500 к. с.	72 км/год	426 км	\$6–9 млн*

Танк «Абрамс»

...У нашій розмові з Дмитром я помітив, що він жодного разу не сказав «я», а лише – «ми», бо у танку їх троє – він, командир, навідник і механік. Він пам'ятає усіх своїх хлопців: командирів танків Тараса – зі Львова, Сергія – з Гайсина, Анатолія – з Немирова, Олексія – з Харківської області, полеглого у бою під Херсоном Ігора Преодоляка, колишнього тракториста, механіка кар'єрного екскаватора, вінничанина Миколу, Віталія, Олександра, Станіслава і Сергія; механіків-водіїв Андрія – з Херсону, вінничан Василя, Івана, Андрія, Олександра, ще одного Андрія, Дмитра, ще одного Івана, Віталія і Максима, половина з них – безвуса молодь, а більша половина – старші віком, колишні трактористи й комбайнери; навідників гармати Іллю Кучеренка – з Гайсина, Андрія – з Тернополя, вінничан Віталія, Віктора, Сергія, Анатолія, Олександра, Михайла, ще одного Андрія Кравчука і полеглого у перший день боїв Максима Ліщинського... Пригадуєте, «три танкісти, три веселих друга, екіпаж машини бойовий...»?!..

На жаль, поки війна, можемо назвати танкістів, друзів Дмитрових, лише поіменно, бо вони продовжують воювати на передовій, такий порядок армійський, окрім полеглих у боях, їм вічна пам'ять...

...Собака на фронті, нехай не родовита, а дворова, це не те, що у мирний час, а справжній член бойового колективу, охоронник, ДОЗІРний, який завжди найкраще просигналізує втомленим бійцям про наближення чужих, про підхід ворожої диверсійно-розвідувальної групи і врятує багатьом життя, як не раз траплялося...

Зі своїм вірним Бахмутом

Найпопулярнішим з собак, ясна річ, є Патрон, про нього багато писали і його часто показували телеканали, він навіть має державну нагороду від Президента України – медаль за службу у війську! У Державній службі з надзвичайних ситуацій «служить» і Кріс, його завдання – пошук постраждалих під завалами... Серед собак-піротехніків є і... водолази! Так, вівчарка Найда рятує потерпілих на воді. Є серед собак і... офіцери! Лорд – офіцер спецназу у підрозділі Нацполіції Хмельницької області...

Собак на фронті наші хлопці бережуть. Не те що російські окупанти – навіть своїх поранених покидають на полі бою, наші потім їх, наляканих і здивованих ворогів запеклих своїх, ще й лікують і перев'язують разом зі своїми пораненими бойовими псами, орки й вбитих не забирають з поля бою, щоб поховати рідним, а спалюють у мобільних крематоріях...

Коли під Бахмутом сторожова собака привела цуценят, то Дмитро одне забрав, назвав Бахмутом і передав батькам у Літин, тепер уже не цуцик, а здоровенний пес Бахмут звично стереже обійстя Дозірчих і є спільним улюбленцем...

Бахмут Дозірчого державних нагород і офіцерського звання не має, але, як і його мати, справно виконує поставлені перед ним завдання, береже життя, здоров'я і майно своїх дбайливих господарів...

І щоразу, коли Дмитро чи його батьки підкликають пса, щоб нагодувати, то при слові «Бахмут, іди сюди» усім згадуються героїські події наших бійців під Бахмутом, де були й танки Дмитра Дозірчого...

*Аварійки горять у тумані густому,
Без вогню і без крові - ні дня...
Вище прапор, бійці! Ви – сини курінному,
Генералу своєму рідня!*

*Долітає снаряд, пробиває «Армату», -
Екіпаж піхотинець доб'є!
– Є ще порох сухий. Є ще, батьку, «Булати».
Жовто-синє полотнище є...*

– написав поет **Леонід Луговий**.

«Бої за Бахмут тривали із літа 2022 року. Офіційною датою початку боїв за місто називають 1 серпня.

На штурмах міста російська армія зосередилась після відводу Сил оборони від Соледара наприкінці січня 2023 року. На думку, яку озвучували і Міноборони, і в ЗСУ, у битві за Бахмут РФ намагається продемонструвати захоплення відносно великого міста (у місті до війни проживали приблизно 70 тис. людей), адже останні співмірні «досягнення» були в червні 2022 року (захоплення Сєвєродонецька, а згодом Лисичанська)», – читаємо в Інтернеті, за ним же відновлюємо події боїв під Бахмутом, де героїськи воювали і танкісти Дозірчого.

«Битва за Бахмут (оборона Бахмута, «фортеця Бахмут», у ЗМІ нерідко – «Бахмутська м'ясорубка») – серія боїв між ЗСУ та іншими Силами оборони України і ЗС РФ за підтримки підрозділу ГРУ РФ «ПВК Вагнера» у ході бойових дій, що розгорнулися навколо міста Бахмут із серпня 2022 року. Бої є частиною битви за Донбас, найбільша битва після 1945 року на теренах Європи.

Битва за Бахмут – найкровопролитніша битва з початку російського вторгнення в Україну 2022 року, і найкривавіша битва піхоти з часів Другої світової війни.

Бахмут, раніше відомий як Артемівськ, був місцем битви між Збройними Силами України та російськими бойовиками, що діяли під фасадом Донецької Народної Республіки в 2014 році. Терористичні угруповання захопили частину міста під час проросійських виступів в Україні в квітні 2014 року, і підрозділ українських спецпризначенців разом із Національною гвардією було направлено, щоб вибити бойовиків з міста. Проросійських бойовиків витіснили на околиці міста, де сутички тривали до липня 2014 року, коли вони остаточно відступили з цього району.

Із 73 тисяч мешканців Бахмута до початку повномасштабної війни до травня 2022 року в місті лишалося менше 20 тисяч, завдяки цьому вдалося уникнути тієї кількості жертв, на яку сподівалися росіяни», – так нам подає Інтернет.

17 травня через обстріли місто лишалося без електроенергії. Російським ракетним ударом було зруйновано п'ятиповерхівку, важко поранено дівчинку, одна людина загинула. Після розбирання завалів стало відомо, що загиблих – п'ятеро осіб, серед них – дворічна дитина.

19 травня російські загарбники завдали авіаційного удару по місту. Снаряди влучили у п'ятиповерхівку (зруйновано під'їзд), приватний будинок та адмінбудівлю. Рятувальники витягнули з-під завалів 6 людей, їхній стан задовільний.

Після захоплення Попасної **22 травня** українські війська відійшли від міста, щоб посилити позиції в Бахмуті. Тим часом російським військам вдалося просунути на трасу Бахмут-Лисичанськ, поставивши під загрозу українські частини в районі Лисичанськ-Сєверодонецьк.

Червень

9 червня російські війська вдарили артилерією по машинобудівному заводу в місті.

30 червня внаслідок нічного обстрілу постраждало тролейбусне депо, мінімум 6 тролейбусів серйозно пошкоджені.

При одному з червневих обстрілів російська ракета пробила діру в старовинний склеп у міському парку.

Липень

Обстріли Бахмута тривали до кінця червня та липня, посилившись після початку боїв під Сіверськом **3 липня**.

Після боїв за Сєверодонецьк і Лисичанськ російські сили захопили всю Луганську область, а поле битви змістилося в бік міст Бахмута та Соледару.

7 липня захисники змусили російських окупантів відступити під Бахмутом, відбивши кілька атак супротивника.

11 липня близько 4-ї ранку російським обстрілом був пошкоджений стадіон «Металург».

15 липня російські окупанти обстріляли Бахмут з «Урагану». Шестеро мешканців отримали травми.

21 липня вранці російські війська обстріляли у Бахмуті Центральний ринок, внаслідок чого виникла пожежа на площі 100 кв. м.

22 липня ранковим російським обстрілом пошкоджено будівлю Бахмутського індустріального коледжу Донецького національного технічного університету. Виникла пожежа.

25 липня українські сили відступили з Вуглегірської ТЕЦ разом із сусіднім містом Новолуганське, давши російським силам «невелику тактичну перевагу» в напрямку Бахмута.

27 липня вранці російським ракетним ударом або бомбардуванням зруйновано двоповерховий готель «Atlantic». Не менше двох людей загинули і ще 5 постраждали.

Перед битвою в Бахмуті український бригадний генерал Олександр Тарнавський стверджував, що Росія має перевагу в живій силі

над Україною на східному фронті у співвідношенні п'ять до одного.

Серпень

1 серпня російські війська завдали масованих наземних ударів по населених пунктах на південь і південний схід від Бахмута.

Про те, що битва за Бахмут почалася, заявили і Міноборони Росії, і проросійські телеграм-канали.

Наступного дня Україна повідомила, що російські війська послали авіаудари та обстріли Бахмута, розпочавши наземну атаку на південно-східну частину міста.

4 серпня найманцям групи Вагнера вдалося прорвати українську оборону та вийти на вулицю Патріса Лумумби на східній околиці Бахмута.

10 серпня російська армія обстріляла центральну частину міста – за попередніми даними, з реактивної системи залпового вогню «Ураган». Загинули 7 і були поранені 6 мирних жителів. Пошкоджено магазини і приватні та багатоквартирні будинки.

Вересень

8 вересня від нічного обстрілу в центрі міста згорів Палац культури імені Мартинова, де

працював гуманітарний штаб. Під час гасіння пожежі була обстріляна місцева пожежна частина; травмовані двоє співробітників ДСНС, пошкоджена техніка.

15 вересня вночі російським обстрілом був частково зруйнований 5-поверховий будинок.

Внаслідок нічного обстрілу в центрі міста **21 вересня** згорів Палац культури імені Мартинова, де працював гуманітарний штаб. Під час гасіння пожежі була обстріляна місцева пожежна частина, яка повідомила про поранення двох співробітників ДСНС та пошкодження техніки.

Російський ракетний удар **22 вересня** знищив головний міст через річку Бахмутка, що розділяє місто навпіл, порушивши як цивільні переїзди, так і матеріально-технічне забезпечення українських військових.

На кінець вересня 2022 року бої продовжували мати позиційний характер, а бойові дії йшли навколо Зайцева, Одрадівки, траси **T0513** та Новомихайлівки, з максимальним оперативним успіхом Збройних Сил Росії у вигляді захоплення Жованки.

Жовтень

В ніч на **14 жовтня** російський обстріл знищив історичну будівлю повітової земської

управи, нині коледж транспортної інфраструктури.

16 жовтня Міністерство оборони України опублікувало відео з позицій ЗСУ під Бахмутом.

Ні, це не кадри з нового фільму Сема Мендеса про битву під Верденом, або на Соммі. Йдеться про окопи Бахмута Донецької області, їх українська піхота кілька місяців утримує під шквальним вогнем рашистів.

23 жовтня в східних околицях російські війська були відкинуті на 2 км в ході контратаки Збройних сил України.

Як дізнаємося з Інтернету, фільм британського режисера Сема Мендеса «1917», знятий за сценарієм спільно з участю Крісті Вілсон-Кернс, розповідає історію двох британських солдатів під час Першої Світової війни, яким доручено передати наказ про скасування атаки, яка може стати катастрофічною для британських сил. Наказ є особливо важливим для одного з солдатів, оскільки у запланованій атаці має брати участь його брат.

Картина була вперше показана 4 грудня 2019 року в Британії. Прем'єра в кінотеатрах відбулася в США 25 грудня 2019 року та 10 січня 2020 року у кінотеатрах Британії. В український прокат фільм вийшов 30 січня 2020 року...

Короткий сюжет: «6 квітня 1917 року повітряна розвідка виявила, що німецькі війська,

які відійшли з сектора на Західному фронті у північній Франції, насправді не відступили, а здійснили стратегічне відведення сил на нову лінію Гінденбурга, звідки збираються поливати британців артилерійським вогнем.

Британські траншеї позбавлені зв'язку, оскільки всі телефонні лінії перерізані. Молодші каптали Том Блейк та Вілл Скофілд, ветеран битви на Соммі, отримують доручення від генерала Ерінмора передати наказ полковнику МакКензі з 2-го батальйону Девонширського полку про скасування запланованої атаки, яка може поставити під загрозу життя 1600 солдатів, серед яких і брат Блейка – лейтенант Джозеф Блейк... Йому вдається знайти та передати наказ МакКензі, який неохоче скасовує атаку...».

Кадр з фільму

Чому цю битву Першої світової війни порівнюють з Бахмутом? На думку Сергія Морфінова, який написав для BBC News Україна 24 березня 2023 року: «Битва під Верденом у 1916 році стала найдовшою у всій Першій світовій війні – за десять місяців тут загинули більше 300 тисяч французьких та німецьких бійців. Всього ж через багнуку, окопи та колючий дріт «Верденської м'ясорубки» пройшли понад два мільйони військових у десятках дивізій з обох боків – це одна з найбільших битв у історії людства.

Через 106 років після початку Вердена схожа битва розгорнулася вже з іншого боку Європи – за невелике українське місто Бахмут на Донбасі. Після місяців штурмів російської армії поля, посадки та окопи навколо Бахмута візуально майже не відрізняються від апокаліптичних пейзажів Вердена.

Перевірити цифри складно, проте українські посадовці та західні аналітики вже кажуть про десятки тисяч загиблих росіян у безперервних піхотних «м'ясних атаках» на українські позиції».

*За розбиті міста, за біду в Україні
Сина сучого смерть не мине.
І газує водій у старенькій машині -
Їжаки протитанкові мне.*

*Йде на Схід батальйон по осінній багнюці.
Кінь сталевий – бійцеві під стать.
Людоїди кремля, лисі карлики куці,
М'ятий вагнер з копит об'їдять.*

*Не пройде їхній танк на Хрещатик ніколи, -
Обгорілим скелетом хіба...
По донецьких степах йдуть «Булати» поволі,
Рвуть гусянки незжаті хліба.*

*Степ в собі береже кості орків Батия -
Трупи їхнього брата прийме.
У казенник зайшов бронebійний «За Київ»,
Філігранно прошив БМП.*

*Хай механік-водій не наскочить на міну,
Ціль за сонцем візьме навідник.
Через рів захисний проповзає машина,
Шумно трощить за ним грузовик.*

*Ще є порох в бійців, ще працюють гармати.
Дизель, батьку, у баках ще є!
Юний внук козака в батальйоні солдатом...
Янкель в Січі товар продає.*

Леонід Луговий

...Командирський танк російських окупантів легко упізнати, на відміну від нашого, по двох антенах над баштою. Примітивши якомсь у своєму районі бойових дій такий танк, хлопці Дозірчого кілька днів вистежували його, аж поки не вліпили підкаліберний гостинець у бік...

Коли у нас мова з Дмитром зайшла про обставини з отриманням звання Героя України, він сказав, що «не потрібно вигадувати велосипеда» і передав мені ксерокопію тексту з «Суспільного», де, на його думку, подію викладено більш-менш повно і правдиво. Тому з посиланням на «Суспільне»:

**«Чекайте на нас,
ми неодмінно повернемося»**

**За оборону Херсона
Дмитро Дозірчий отримав звання
Героя України.**

Суспільне. 16 липня 2022, 18:43

Фото: Оперативне командування «Південь»/Facebook

Дмитро Дозірчий отримав найвищу нагороду, «Золоту Зірку» Героя України, за бої під Херсоном у перші дні вторгнення Росії. Командир танкової роти 59-ої окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка Дмитро Дозірчий 24 лютого разом із 33 танкістами своєї роти зустрівся з російським десантом. Свою історію боїв на Херсонщині Дмитро розповів hromadske.

«Той перший день широкомасштабного вторгнення пам'ятаю найбільше. Уже наступні дні – 26-27-28 лютого – не так тримаються в голові. А 24-е ніби перед очима пробігає щодня. Нині хочеться на власному танку заїхати в Херсон, проїхати тим маршрутом, яким рухався першого дня. І вийти на напрямок Залізного Порту, де ми перебували», – згадує Дмитро Дозірчий перші дні бою під Херсоном.

За день до вторгнення Росії в Україну роту Дмитра перемістили під Залізний Порт і Лазурне. Було завдання: не допустити висадки десанту.

«Десь о 5-й годині мені через радіостанцію передали, що чують прольоти невідомих об'єктів, схожі на реактивні двигуни. Спочатку думали, що це якась авіація. Але потім почули вибухи: недалеко від нас по військовій частині вдарили. Я одразу підняв особовий склад за тривоною, усі зайняли машини й чекали на вказівки», – розповідає Дмитро.

На той момент бійці все ще не знали про широкомасштабне вторгнення. Перебували далеко від своїх основних підрозділів – орієнтовно за 70 км, у таких місцях, де інтернету не було, ледве-ледве з'являвся зв'язок. Отримали наказ переміститися в район Нової Каховки.

Приблизно о 11-ій зустріли військових РФ в районі Голої Пристані.

«У нашому напрямку рухався «КраЗ». Ми спочатку прийняли їх за наших, віталися. А потім я придивився, що в кабіні точно не наші. Вони пішли в ліс, там спішилися. Ми намагалися їх знищити, але вони зникли», – говорить Дмитро.

Не доїжджаючи до Нової Каховки кілометрів 20, Дмитро отримав дзвінок від командира своєї військової частини. Дізнався, що російські військові уже були у населеному пункті, зайняли міст, заблокували виїзд і не випускають наші сили – почали знищувати.

Командир вирішив прориватися на Херсон.

«Коли ми приїхали в Олешки, там уже стояло дуже багато цивільного транспорту, машинами були заблоковані заправки. Усі намагалися виїхати в напрямку Херсона, але їх обстрілювали й дуже мало цивільного транспорту випускали. На той час Антонівський міст був заблокований десантниками Росії», – розповідає Дмитро Дозірчий.

Перед Антонівським мостом є ще один – через річку Конка. На ньому було дуже багато людей – особовий склад у цивільному. За словами Дмитра, спочатку було таке відчуття, що це наші люди, вони на техніку ніяк не реагували. Я тоді не ухвалив рішення по них стріляти. Але дав вказівку: у разі агресії з їхнього боку – знищувати!

Машина Дмитра рухалася першою, за ним перший взвод, другий, третій. Його танк зайшов на міст, пройшли вже більше, ніж половину переправи і здивувалися, що нічого не відбувається.

«І тут по танку щось прилітає – такий удар різкий. Я спочатку подумав, що це Ілля вистрелив. Після удару почало дуже сильно дзвеніти у вухах, біла фарба з внутрішнього боку башти посипалася на нас. Ілля відповів, що то не він стріляв. І після цього ми вже почали відпрацьовувати по всіх спалахах, які бачили, знищували ворога. Ми приймали удари на себе: було видно, звідки виходи, і два мої взводи знищували противника», – згадує Дмитро.

Дмитро розповідає, що найтяжче було, певно, – перші вистріли. Після того, як уже побачив, що все нормально, що вони такі самі люди, як ми, так само розлітаються берці й куртки після пострілу, – почали їх знищувати і проходити далі.

«Міст ми відбили, зайняли оборону. Я доповів командирю, що все – завдання виконали. А він перепитав про міст – чи це Антонівський. А я ж не місцевий, не розумівся на тих мостах. Ну, пройшов міст – напевно, Антонівський. І тут я згадав: коли прямував на полігон власним транспортом, то спочатку проїжджав довгий міст, а потім коротенький із поліцейським блокпостом – ось цей, який ми відбили. І я зрозумів, що нам була команда відбити отой довгий міст», – говорить Дмитро.

Цивільні заважали. Бійці чітко бачили, що противник працював протитанковими засобами з-за легкових автомобілів. Але коли вже побачили ці виходи по нас, то відкрили вогонь по автівках.

На мосту була перша втрата. Це вперше Дмитро побачив, як танк на запчастини розлітається. Оце було найстрашніше. Перша втрата – найболючіша.

Приблизно о першій годині дня з'ясувалося, що нам треба йти далі на Антонівський міст. На підході до нього знову машина Дмитра йде першою.

«Ми заходимо на Антонівський міст приблизно о 14-й годині. І тут починаються «феєрверки». Ліворуч за мостом Херсон, а праворуч – дачні масиви. І з тих двох напрямків по нас почали стріляти, перехресним вогнем бити по машинах. Я дав вказівку відкривати вогонь по

виявлених цілях. Але ми йшли мостом, а противник був дуже низько, і в нас не вистачало кута опустити гармату, щоб знищувати цілі», розповідає Дмитро.

Ми здійснили постріл, у гармату не влучили, але особовий склад від неї втік. Просунулися далі й опинилися на дорозі, обабіч якої – пагорби. На висотах також був особовий склад РФ, і вони почали стріляти впритул із РПК, які танку нічого не можуть зробити. Ми вже люки відкривали з НСВТ, стріляли й зі звичайних автоматів, знищували ворога.

За словами Дмитра, через міст пройшли ще три БМП та дві БРДМ. Це наша піхота, яка разом з нами мала звільняти мости. А вийшло так, що я танками звільнив, а потім уже піхота почала просуватися. І вже після того, як ми закріпилися, піхота почала зачищати ці висоти.

Коли ми пройшли ці два мости, дуже активно почали виїжджати цивільні. Люди прямували як зі сторони Олешок, так і з Херсона на об'їзну дорогу в напрямку Миколаєва.

Дмитро розповідає, що дуже хоче повернутись в Херсон, Залізний Порт і захистити тих громадян, які там перебувають, щоб вони були в безпеці. Якби нині була можливість щось їм передати, то я сказав би, щоб вони нас чекали. Ми неодмінно туди повернемось.

Дозірчому
ДМИТРУ
ЛЕОНІДОВИЧУ

Указом
Президента України
від "16 березня" 2022 року
№ 139

присвоєно
звання ГЕРОЙ УКРАЇНИ
з врученням
ордена "ЗОЛОТА ЗІРКА"

Президент України

В.Зеленський

Орден № 242

Серія ГУ № 000497

ДОЗІРЧОМУ
ДМИТРУ
ЛЕОНІДОВИЧУ

*за особисту мужність і героїзм, виявлені
у захисті державного суверенітету
та територіальної цілісності України,
вірність військовій присязі*

присвоєно звання
ГЕРОЙ УКРАЇНИ
з врученням ордена
“ЗОЛОТА ЗІРКА”

Президент
України

В.Зеленський

Президента України
6 березня 2022 року № 139

Не менш цікавий і позивний Дмитра – «Демон», похідний від імені «Діма, Дімон»... Як відомо, позивні бійцям дають (чи вони їх самі вибирають!) за якісь риси характеру: «Буревій», «Лютий»... чи зовнішню схожість з кимось – «Рембо», «Петлюра»... А от «Демон»... На мою думку, хлопцеві б підійшов більше образ актора Леонардо ді Капріо, оскільки обличчями вони дуже схожі... А от «Демон»...

Що знав Дмитро про демонів? Хіба що з уроку літератури однойменний вірш Михайла

Лермонтова у перекладі з російської нашого
Володимира Сосюри:

*Печальний демон, дух вигнання,
Літав над обрієм земним,
І днів минулих спогадання
Пливли юрбою перед ним;
Тих днів, коли в чертогах світу
Сіяв він, чистий херувим,
І на бігу, в огні блакитнім,
Комета усміхом привітним
Любила помінятьсЯ з ним,
Коли крізь вічності тумани,
Жадібний знань і повний сил,
Він стежив зграйні каравани
В простори кинутих світил;
Коли, мов ясний небосхил,
Йому любов сіяла рання!
Не знав злоби він, ні вагання,
І не жахав ума його
Віків похмурих ряд безкрилий...
Він згадував... Але всього.
Не мав він пригадати сили!*

В Інтернеті знаходимо про демонів:
«Демон» – збірна назва надприродних істот чи
духів, які займають нижче становище у порівнянні
з богами, які можуть відігравати як позитивну, так
і негативну роль... Де мон (від грец. δαίμων) – дух

із надлюдською силою, що належить до невидимого світу і має вплив на життя й долю людей. У видимій формі демони уявляються істотами, що поєднують людські та тваринні риси. Первісно демони нейтральні або не є однозначно добрими чи злими. В сучасності ж переважно уявляються злими істотами.

Слово «демон» походить від давньогрецького «даймон» (δαίμων) – «божество», «дух», що в свою чергу утворене від кореня «дай» – «розділяти». Первісно демонами називались божества-посередники між вищими божествами й людьми взагалі, котрі повідомляють волю іншого божества чи здійснюють певний вплив згідно з його волею на видимий світ. Пізніше відбувся розподіл на добрих евдаймонів (εὐδαίμων, «евдемон» в пізніших варіантах) і злих какодаймонів (κακοδαίμων, «какодемон»). Так, Гесіод описував, що люди Золотої доби після смерті стали добрими демонами. Аналогічні духовні істоти відомі в безлічі культур.

Більшість язичницьких демонів не є однозначно добрі чи злі. Вони підтримують природний порядок або й сприяють людським справам за дотримання ритуалів і табу. Демони переважно асоціюються з земними силами, виступаючи в образі людиноподібних істот – привидів, гоблінів тощо, котрі поєднують видимий і невидимий світи...»

Можливо, й назвали Дмитра товариші позитивним «Демоном» через те, що повірили у його надлюдську силу, надприродну, здатну вміло нищити ворогів і захищати їх, бойових побратимів своїх...

У хвилину роздуму...

Дуже важливі на фронті швидкість та оперативність переміщення, прийняття рішень. Тому головним завданням волонтерів та

зарубіжних друзів наших у допомозі фронту є пошук, придбання і підготовка для бійців транспортних засобів підвищеної прохідності. Бо ж на фронті, як відомо, асфальту немає, а де він й був, то вже давно переораний рашистськими «градами» та «солнцепьоками»... Навкруги – багнюка непролазна, або ж груддя масивне...

А Дмитро, не дочікуючись «коня» від волонтерів, купив за власні гроші квадроцикла завбільшки з тракторець, на ньому перевіряє пости і засідки, підвозить хлопцям боєкомплект і харчі, питну воду, поки вони пильнують ситуацію і полюють за «жирним» неприятелем, виїжджає на штабні наради й оперативки... Швидко, зручно, непомітно і несподівано для ворога та й пального бере не багато...

А ще нещодавно завантажив «коника» на причіп і притяг з собою у відпустку до батьків (так його і сфотографував Олександр Гордієвич!), а то ще взяв сестру Оксану, називає її «своїм психотерапевтом», на відпочинок у Закарпаття, гасав у горах, змагаючись із гірським вітром...

Не може звикнути «Демон» до відносно тихого мирного життя, почує сигнал тривоги – прокидається, гримнуть дверима – шукає поглядом, куди бігти в укриття...

На мотоконику своєму

– Одружуватися не збираєшся? –
поцікавився я у нього.

– Ну, що ви... – знічується.

– А чому б ні? Молодий Герой України –
завидний жених!

– Доки війна не закінчиться нашою
Перемогою, не маю права навіть думати про це...
Знаєте, на війні всіляке трапляється, і я не маю
права залишити дружину... вдовою, а дітей...
сиротами!..

Про Героя України Дмитра ДОЗІРЧОГО – у пресі

Вінничч
Середа, 4 червня 2022 року № 22 (23667) vinichina.info

Рубіж оборони Дмитро

Командира танкової роти з Вінниччини удостоюють

У лютому цього року в Україні відбулися важливі події, які змінили обличчя війни. Військовики показали героїзм і стійкість, відстоюючи територіальну цілісність нашої держави. Одним з героїв цієї війни став Дмитро Дозірчий, командир танкової роти з Вінниччини. Він очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави. Дмитро Дозірчий – командир танкової роти з Вінниччини, який очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави. Він очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави.

Шановні наші читачі!
Продовжується передплата на друге півріччя 2022 року. Підписатися «Вінниччучку» можна за онлайн-передплатою, у будь-якому відділенні Укрпошти, у листонісній та в редакції газети.

1 міс. 3 міс. 6 міс.

20 лютого 2022 року

ХЕРСОНЩИНУ НЕ ЗДАЛИ, МИ ТУДИ ПОВЕРНЕМО!

– впевнений Герой України Дмитро Дозірчий. Зараз ЛГТМ прикривають її портрети. На героїчного командира танкістів хочуть рівнятися всі патріоти

Дмитро Дозірчий – командир танкової роти з Вінниччини, який очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави. Він очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави.

Наші люди
Герої нашого часу.
Як танкіст Дмитро Дозірчий захистив Антонівський міст

Дмитро Дозірчий – командир танкової роти з Вінниччини, який очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави. Він очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави.

Як став танкістом
З дитинства Дмитро мав бажання стати танкістом. Він вступив до військової школи, де навчався професії танкіста. Після закінчення школи він вступив до військової академії, де навчався професії командира танкової роти. Після закінчення академії він був призначений командиром танкової роти в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави.

Відео
Дмитро Дозірчий – командир танкової роти з Вінниччини, який очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави. Він очолює танкову роту в складі бригади, яка бере участь у обороні нашої держави.

Герої нашого часу: як танкіст Дмитро Дозірчий захистив Антонівський міст

Редакція. 25/07/2022 10:09

Дмитро Дозірчий – командир танкової роти. 24 лютого 2022 року його підрозділ захищав Антонівський міст, щоб забезпечити відхід бригади.

Дмитро Дозірчий розповів журналісту «Одесской жизни», що з дитинства захоплювався військовою технікою.

Багато читав і дивився про потужні танки, бойові машини піхоти та БТРи. Рано навчився керувати автомобілем батька, цікавився пристроями

бойової та автомобільної техніки, любив возитися з інструментами та механізмами. І тому мріяв стати військовим автомобілістом. Але вступати вирішив до Львівської національної академії сухопутних військ імені гетьмана Сагайдачного, де на той час цю спеціальність прибрали. Тому влітку 2015-го юнак вступив туди на спеціальність «Управління діями механізованих та танкових підрозділів».

Улюблені дисципліни:

– Особливо мені подобалося відвідувати заняття з тактики та будови бронетанкової техніки. Тактика вчить військовому мистецтву: логічно мислити, швидко оцінювати обстановку та приймати рішення щодо ведення бойових дій, запорукою успіху яких, власне, є вміле застосування справної бойової техніки, – поділився спогадами про курсантське життя Дмитро. Тому курсант і наголошував на вивченні цих дисциплін. Про те, як наполегливо навчався, свідчать уже перші кроки молодого офіцера влітку 2019 року. лейтенант Дозірчий зі стін львівської альма-матер одразу вийшов командиром танкового взводу. А за місяць він уже командував танковою ротою. – Тоді якраз у складі нашої частини продовжувалося формування нового батальйону. Ось командир бригади і запропонував мені цю посаду. За якісь заслуги? Командиру краще видно, – з усмішкою каже офіцер.

Роту Дозірчому довірили, бо командування побачило, наскільки добре він керує підрозділом. Що для підлеглих його команди – не порожній звук, а чіткий сигнал до негайного виконання. З літа 2019 року і до початку широкомасштабного вторгнення росії в Україну Дмитро Дозірчий провів близько двох років у зоні ООС. Отже, становлення його як командира відбувалося на передовій, хоча безпосередньо участі в бойових

діях його підрозділ не приймав. Але саме там, на Донбасі, постійно перебуваючи поряд із солдатами та сержантами, він мав можливість дізнатися, хто і на що з них здатний. Вивчити їх морально-ділові якості, допомогти словом та ділом щодо оволодіння професійними навичками. І сам при цьому вчився чути та відчувати своїх підлеглих.

У перший день війни став Героєм України

Кривавий ранок 24 лютого танкісти старшого лейтенанта Дозірчого зустріли на півдні Херсонщини. Там же на світанку вони побачили перші прольоти ворожих ракет та авіації. Зв'язок із командним пунктом бригади був. Підрозділ Дмитра отримав наказ вирушити у бік Нової Каховки, щоб стримати наступ рашистів. Потім завдання змінилося – танкістам доручили захищати Антонівський міст біля Херсона. – Цей міст через Дніпро має велике стратегічне значення. Адже він з'єднує Херсон з лівобережжям, зокрема, з містом Олешки. Так сталося, що виникла серйозна загроза його захоплення окупантами, що призвело б до оточення основних сил нашої частини. Ось нам і було доручено прорватися до цього стратегічно важливого об'єкта та утримувати його, щоб бригада могла вийти, – розповів Дмитро.

Десь по обіді танкісти були на місці. А першу битву дали ворогові ще по дорозі, натрапивши на автомобіль із російськими солдатами.

– Ми побачили машину із українськими номерами. Придивились, а там – ворог. Я наказав стріляти на пораження. Окупанти злякалися і побігли до лісу. Але це їх не врятувало, наші хлопці відпрацювали по загарбниках, як належить, – згадує Дмитро. Вже на підступах до мосту танкісти зіткнулися з рашистами. Зав’язався бій. Комроти не розгубився, швидко оцінив обстановку та наказав стріляти на пораження. В результаті були знищені міномет, станція радіолокації, протитанкові засоби і жива сила противника. Зазнали втрат і українські танкісти. Протитанковий снаряд влучив в один з танків. Машина спалахнула, в ній здетонував боєкомплект.

Контужений і поранений механік-водій Василь Чорнобай якимось дивом встиг вистрибнути з палаючого танка. А ось командир машини Максим Ліщинський та навідник Костянтин Горцинський загинули. Дмитро Дозірчий каже, що їхня смерть назавжди залишиться в його серці незагоєною раною. Весь екіпаж цієї бойової машини був нагороджений

орденом “За мужність” III ступеня. Максим та Костянтин були удостоєні нагороди посмертно.

Незважаючи на опір ворога, українські танкісти розблокували міст і утримували його до кінця, забезпечивши вихід колон своєї бригади з оточення. За цей подвиг, згідно з Указом Президента України №139/2022 від 16 березня 2022 року, старшому лейтенанту Дмитру Леонідовичу Дозірчому було присвоєно звання Герой України та вручено орден «Золота Зірка». Перший день широкомасштабної війни з російськими агресорами виявився справді героїчним для підрозділу, яким командує Герой України Дозірчий.

Автор В’ячеслав ДІОРДІЄВ

*На знімку: Герой України старший лейтенант
Дмитро Дозірчий
Фото з особистого архіву Дмитра Дозірчого*

*Газ. «Одесская жизнь», №33, за 31 серпня 2022
року, с. 6.*

Бої під Херсоном, які зробили танкіста Дмитра Дозірчого Героєм України

Олексій Братушак.

14 Липня 2022 16:00

Герой України, танкіст Дмитро Дозірчий

Михайло Міщєрінов / hromadske

«Херсон здали без бою». Така теза досі поширюється соцмережами. На п'ятому місяці широкомасштабної війни мало хто знає про бої на Херсонщині у перші дні вторгнення. Багато людей досі вважають, що окупанти пройшли до обласного центру ледь не парадом. Проте це не так.

У нас є кілька Героїв України, які отримали найвищу нагороду саме за бої під Херсоном у перші дні вторгнення росії. Один із них – Дмитро Дозірчий, командир танкової роти 59-ої окремої мотопіхотної бригади імені Якова Гандзюка. 24 лютого Дмитро разом із 33 танкістами своєї роти зустрівся з ворожим десантом: росіяни висадилися на мосту через Дніпро. Внаслідок цього вся 59-а бригада опинилася в оточенні. І Дмитро повів свою роту на прорив.

У боях під Херсоном рота Дозірчого перемогла росіян. Це дало змогу вивести з оточення й усю бригаду. За це Дмитро Дозірчий отримав «Золоту Зірку».

Той день – 24 лютого – і перший бойовий досвід запам'яталися хлопцю майже в усіх деталях. Під час зустрічі з hromadske на Херсонському напрямку Герой України Дмитро Дозірчий розповів свою історію боїв на Херсонщині.

Недалеко від нас по військовій частині вдарили

У лютому ми проходили злагодження на полігоні Широкий Лан (*розташований у Миколаївській області за 90 км від Херсона – ред.*). Приблизно 19-го лютого нас усіх терміново перемістили в Херсонську область на Олешківські Піски. Там почалася підготовка: боєкомплект завантажували, паливо дозаправляли, самі машини (*маються на увазі танки – ред.*) готували.

А десь уже за день мою роту перемістили під Залізний Порт і Лазурне (*курортні села на Чорному морі – ред.*). Колись дитиною я відпочивав у Залізному Порту. Тепер у нас було завдання: не допустити висадки десанту.

Я до останнього не вірив, що росія почне широкомасштабне вторгнення. Гадав, що може бути загострення десь на Донбасі.

Ще 23-го ми завершували ремонтувати машини, усували недоліки, тож лягли спати приблизно о першій ночі. А вже десь о 5-й годині мені через радіостанцію передали, що чують прольоти невідомих об'єктів, схожі на реактивні двигуни. Спочатку думали, що це якась авіація.

Але потім почули вибухи: недалеко від нас по військовій частині вдарили. Я одразу підняв особовий склад за тривоги, усі зайняли машини

й чекали на вказівки. Зі мною був заступник командира танкового батальйону Терелецький. Він дав команду на вихід у район очікування. І вже приблизно о 6-й ранку ми висунулися в район очікування поблизу Лазурного.

На той момент ми все ще не знали про широкомасштабне вторгнення. Перебували далеко від своїх основних підрозділів – орієнтовно за 70 км, у таких місцях, де інтернету не було, ледве-ледве прокльовувався зв'язок.

Я додзвонився до свого командира, доповів про загальну ситуацію та отримав вказівку якнайшвидше переміститися в район Нової Каховки (*понад 90 км по прямій – ред.*).

Я зібрав усіх своїх командирів, пояснив, що це вже не навчання, і наказав повідомити про це всьому особовому складу. На той момент у моїй роті було багато людей без бойового досвіду. Лише три бійці з 34-ї безпосередньо брали участь у боях 2014-2015 років. Усі інші – переважно молодь від 20 до 35 років.

Я дав вказівку, щоб за маршрутом руху не скупчувалися, бо вже працювала ворожа авіація – ми їх чули, але не бачили. І ще сказав, щоб у разі зіткнення з противником відкривали вогонь на ураження.

Я придивився, що в кабіні точно не наші

Приблизно об 11-й ми зустріли ворога в районі Голої Пристані. У нашому напрямку рухався «КрАЗ». Ми спочатку прийняли їх за наших, віталися. А потім я придивився, що в кабіні точно не наші. Вони пішли в ліс, там спішилися. Ми намагалися їх знищити, але вони зникли.

А вже невдовзі в районі тієї ж Голої Пристані над нашими танками пройшла ворожа авіація – десь 5 вертольотів Ка-52 (*ці гелікоптери можуть вражати бронетехніку – ред.*) і ще приблизно 10-15 вертольотів десантників. Я ухвалив рішення не відкривати вогонь по них, щоб не провокувати. Натомість завів свою колону в густий ліс. Вертольоти пішли в напрямку Херсона.

Ми вийшли через ліс у район Олешків. Там уже неможливо було розібратися. Якись підрозділи їхали з Раденська, ми продовжили рух у напрямку Каховки. Я вів колону за собою і бачив, як з того боку всі відходять. Почали снувати думки: куди ти їдеш, звідти всі тікають, а ти прямуєш туди.

Не доїжджаючи до Нової Каховки кілометрів 20, я отримав дзвінок від командира своєї військової частини. Дізнався, що ворог уже був у населеному пункті, зайняв міст, заблокував виїзд і не випускав наші сили – почав знищувати.

Команда прориватися на Херсон

Я отримав вказівку від командира військової частини переміщатися в напрямку Олешківського мосту, взаємодіяти з піхотою, знищувати противника, розблокувати міст і зайняти його оборону, щоб забезпечити вихід військової частини з оточення.

Коли ми приїхали в Олешки, там уже стояло дуже багато цивільного транспорту, машинами були заблоковані заправки. Усі намагалися виїхати в напрямку Херсона, але їх обстрілювали й дуже мало цивільного транспорту випускали. На той час Антонівський міст (*переправа через Дніпро на околиці Херсона – ред.*) був заблокований десантниками росії.

У наших машинах залишався малий запас пального. Я отримав вказівку розблокувати міст і зайняти оборону, а вже далі щось мало вирішитися з дозаправленням.

Перед Антонівським мостом є ще один – через річку Конка. На ньому було дуже багато людей – особовий склад у цивільному. Спочатку було таке відчуття, що це наші люди, вони на техніку ніяк не реагували. Я тоді не ухвалив рішення по них стріляти. Але дав вказівку: у разі агресії з їхнього боку – знищувати (*це все-таки були росіяни – ред.*).

Ми почали просуватися танками попід мостом. Моя машина рухалася першою, за мною перший взвод, другий, третій.

Дмитро Дозірчий разом із Валерієм Залужним під час отримання ордена «Золота Зірка» і присвоєння звання Героя України.

Мій танк зайшов на міст, ми пройшли вже більше ніж половину переправи і здивувалися, що нічого не відбувається. Я перепитав свого

навідника Іллю Кучеренка, чи заряджена гармата танка, і дав вказівку бути напоготові: щойно виявить ворога – вести вогонь самостійно.

І тут по танку щось прилітає – такий удар різкий. Я спочатку подумав, що це Ілля вистрелив. Після удару почало дуже сильно дзвеніти у вухах, біла фарба з внутрішнього боку башти посипалася на нас. Ілля відповів, що то не він стріляв. І після цього ми вже почали відпрацьовувати по всіх спалахах, які бачили, знищували ворога. Ми приймали удари на себе: було видно, звідки виходи, і два мої взводи знищували противника.

Берці й куртки після пострілу розлітаються

Оце найтяжче було, певно, – перші постріли. Після того, як уже побачив, що все нормально, що вони такі самі люди, як ми, так само розлітаються берці й куртки після пострілу, – почали їх знищувати і проходити далі.

Під мостом ми знищили міномет. Там уже стояла розгорнута станція зв'язку. А ще 30-40 людей особового складу були на мосту з протитанковими засобами – РПГ-7В та ПТУРАми. Тобто, вони вже на нас чекали. Блокували Нову Каховку й чекали, що вся бригада буде виходити через цей напрямок.

Міст ми відбили, зайняли оборону. Я доповів командирю, що все – завдання виконали. А він перепитав про міст – чи це Антонівський. А я ж не місцевий, не розумівся на тих мостах. Ну, пройшов міст – напевно, Антонівський. І тут я згадав: коли прямував на полігон власним транспортом (з боку Херсона – ред.), то спочатку проїжджав довгий міст, а потім коротенький із поліцейським блокпостом – ось цей, який ми відбили. І я зрозумів, що нам була команда відбити отой довгий міст.

***Тривають активні бойові дії
з розблокування мосту, а люди наче на
якомусь кінофільмі у першому ряду на 5D***

Більшим шоком для мене була поведінка цивільних. От їде мостом танк, відкриває вогонь по ворожих цілях, а назустріч – легковик: люди сигналять, блимають, руками махають, на телефони знімають. Їхала фура, ворог стрільнув, можливо, у наш танк цілився, а влучив у фуру. І ось вона вже горить, а люди все одно їдуть, знімають усе на телефон. І для мене це було шоком: тут тривають активні бойові дії з розблокування мосту, а люди наче на якомусь кінофільмі у першому ряду на 5D.

І ще цивільні заважали. Ми чітко бачили, що противник працював протитанковими засобами з-

за легкових автомобілів. Спочатку ми не могли стріляти. Але коли вже побачили ці виходи по нас, то відкрили вогонь по автівках.

Коли ми зайняли перший міст, під'їхав цивільний «Жигуль». З нього вийшли три людини в цивільному, тільки штани військові. Стали дець за сотню метрів від нашої крайньої машини. І з РПГ вистрілили танку в «жопу». Усі знають, що задня частина танка – найбільш вразлива. На машині була бочка з мастилом, у яку влучила граната. Бочку пробило, мастило вилилося, спалахнуло – почала горіти перша трансмісія. І в цей момент пробило башту в бік навідника-оператора.

Охоплена вогнем машина проїхала метрів 150

Тоді він загинув. Це була моя перша втрата. А механіку-водію Васі Чернобаю вдалося врятуватися. Башта була застопорена, гармату підняти не могли, вона притиснула механіка. А далі така картина: охоплена вогнем машина проїхала метрів 150 від інших, щоб не відбулася детонація, і вже там намагається повертати праворуч-ліворуч, щоб башта хоч трішки посунулася. Щойно це сталося, Вася разом з командиром виліз із машини. Командир дістав

осколкові поранення в районі спини і грудної клітки. Вони намагалися відкривати люки, щоб дістати навідника, принаймні, його тіло, але машина дедалі дужче палала. І вони не встигли. Відійшли від неї метрів 60, і та машина розірвалась – детонація боєкомплекту. Це вперше я побачив, як танк на запчастини розлітається. Оце було найстрашніше. Перша втрата – найболючіша.

Після розмови зі своїм командиром приблизно о першій годині дня, коли з'ясувалося, що нам треба йти далі на Антонівський міст, я зібрав командирів взводів. І тут над нами пролетіла ворожа авіація – три «Сушки». Зрозуміло, що всі попадали, люки позакривали. Дві «Сушки» повернулись і над поліцейським блокпостом скинули дві авіабомби. Не знаю, чи вони помилилися, чи в такий спосіб лякали. Але в міст бомби не влучили – пролетіли метрів на 5 далі, упали на схил і скотилися в болото. І вже там за кілька секунд вибухнули. Таке відчуття, наче тебе хтось узяв так добренько й до цього поліцейського блокпоста притиснув. Усі попадали тоді. У вухах узагалі такий шум був, що то капець повний. І земля з болота піднялася – тупо чорна-чорна, і почала падати. Таке відчуття, ніби два-три «КамАЗи» підняли землю і просто висипали її на тебе.

Хлопці, їдьмо далі на Антонівський міст!

Я встав, обтрусився, подивився. Кажу: не, хлопці, нумо по машинах звідси, ходімо далі виконувати завдання на Антонівський міст.

На підході до нього (*відстань між двома переправами приблизно 2 км – ред.*) знову моя машина йде першою. Ми заходимо на Антонівський міст приблизно о 14-й годині. І тут починаються «феєрверки».

Ліворуч за мостом Херсон, а праворуч – дачні масиви (*насправді і ліворуч, і праворуч від мосту – селище Антонівка, з лівого боку воно переходить у Херсон – ред.*). І з тих двох напрямків по нас почали стріляти, перехресним вогнем бити по машинах.

Наша рота танків ішла колоною з дистанцією 80-100 метрів. І майже кожну машину вони обстрілювали. Я дав вказівку відкривати вогонь по виявлених цілях. Але ми йшли мостом, а противник був дуже низько, і в нас не вистачало кута опустити гармату, щоб знищувати цілі.

Ми дійшли десь до середини мосту й побачили, що за ним, за заправкою на висоті, стоїть їхня гармата. І чітко побачили особовий склад біля тієї гармати. Ми здійснили постріл, у гармату не влучили, але особовий склад від неї втік. Просунулися далі й опинилися на дорозі, обабіч якої – пагорби. На висотах також був особовий склад рф, і вони почали стріляти

впритул із РПК, які танку нічого не можуть зробити. Ми вже люки відкривали, з НСВТ стріляли й зі звичайних автоматів знищували ворога.

Уже за мостом наші машини почали глухнути – дизельне паливо закінчувалося. Механіки вже ручним насосом підкачували, щоб вивести машини на підйом. За нами через міст пройшли ще три БМП та дві БРДМ. Це наша піхота, яка разом з нами мала звільняти мости. А вийшло так, що я танками звільнив, а потім уже піхота почала просуватися. І вже після того, як ми закріпилися, піхота почала зачищати ці висоти.

Я вибрав дві машини, у яких було найбільше палива, і відтягнув усі інші танки трохи далі в безпечний район. І вже ці дві машини залишилися на прикритті мосту. Це була орієнтовно 17-а година.

Після цього вже Євген Пальченко просувався зі своїми, щоб закріпитися на мостах, зайняв оборону і забезпечив вихід бригади. Там ще десантники з 80-ї бригади підійшли й підтримали, бо Євген сам залишився на мосту – без піхоти.

Коли ми пройшли ці два мости, дуже активно почали виїжджати цивільні. Люди прямували як зі сторони Олешок, так і з Херсона на об'їзну дорогу в напрямку Миколаєва.

Хочу повернутись у Залізний Порт

Той перший день широкомасштабного вторгнення пам'ятаю найбільше. Уже наступні дні – 26-27-28 лютого – не так тримаються в голові. А 24-е ніби перед очима пробігає щодня.

Нині хочеться на власному танку заїхати в Херсон, проїхати тим маршрутом, яким рухався першого дня. І вийти на напрямок Залізного Порту, де ми перебували.

Коли ми туди зайшли (*в Залізний Порт до повномасштабного вторгнення – ред.*), нас привітно прийняло місцеве населення. Привозили все необхідне для побуту, просто приїжджали поспілкуватися, дітлашня навідувалась.

Мені просто хочеться повернутись туди і захистити тих громадян, які там перебувають, щоб вони були в безпеці (*Залізний Порт, як і Херсон, під окупацією – ред.*).

Ті люди для мене – як рідні, вони нам допомагали. І в той момент, коли дали команду відійти (*вранці 24 лютого – ред.*), мені було найтяжче. Через те, що я з тими людьми майже зріднився, вони були мені до вподоби.

Якби нині була можливість щось їм передати, то я сказав би, щоб вони нас чекали. Ми неодмінно туди повернемось».

З фронтового альбому Героя України

Дмитра Дозірчого

З фронтового альбому Героя

Король танкових атак

Іон Деген

З вікіпедії:

Іон Лазаревич Деген (4 червня 1925, Могилів-Подільський, Українська РСР – 28 квітня 2017, Гіватаїм, Ізраїль) – російський радянський та ізраїльський поет і письменник, автор вірша «Мій товаришу, у смертельній агонії...», танкіст-ас під час Вітчизняної війни, лікар і вчений у галузі ортопедії та травматології, доктор медичних наук (1973). Лауреат премії Федерації єврейських громад Росії «Скрипаль на даху 5774» у номінації «Людина-легенда».

У липні 1941 року добровольцем записався до винищувального батальйону, що складається з учнів дев'ятих і десятих класів. Потім був кулеметником у складі 130-ї стрілецької дивізії, товариші обрали його виконувачем обов'язків командира взводу, він був поранений при виході з оточення, переплив Дніпро у районі Кременчука, за допомогою українських селян перебрався через лінію фронту. Потрапив до полтавського шпиталю; на щасливий збіг обставин, уникнув ампутації ноги, тому що на його прохання його направили до шпиталю на Урал, де ногу зберегли. Як неповнолітнього, його під час виписки зі шпиталю демобілізували. На вокзалі в Актюбінську Іон зустрів знайомого йому по Могилів-Подільському прикордонника з Грузії, за порадою якого Іон приїхав до його батьків у село Шрома Махарадзевського району ГРСР.

Іон працював трактористом, але дізнавшись, що на сусідній станції стоїть бронепоезд, вирішив повернутися до армії. 15 червня 1942 року Іон був зарахований до відділення розвідки 42-го окремого дивізіону бронепоездів. До дивізіону входило два бронепоезди – «Сибіряк» та «Залізничник Кузбасу» та штабний потяг. Бойовим завданням дивізіону восени 1942 року було прикриття направлення на Моздок та Беслан. Іон став командиром відділення розвідки, 15

жовтня 1942 року його було поранено під час виконання розвідування в тилу противника.

Після виписки зі шпиталю курсант 21-го навчального танкового полку в селищі Шулавери. Потім був переведений до 1-го Харківського танкового училища (Чирчик). Весною 1944 року закінчив училище з відзнакою і отримав звання молодшого лейтенанта.

У червні 1944 року призначений командиром танка до 2-ї окремої гвардійської танкової бригади, якою командував полковник Є.Є.Духовний, брав участь у Білоруській наступальній операції 1944 року. Згодом – командир танкового взводу; командир танкової роти (Т-34-85), гвардії лейтенант.

«Ми... відчували себе «смертниками», і нам було глибоко начхати, де нас уб'ють, у танковій атаці в рідній бригаді або в стрілецькому строю штрафного батальйону», – І. Л. Деген.

Є одним із радянських танкових асів: за час участі у бойових діях у складі 2-ї окремої гвардійської танкової бригади екіпажем Іона Дегена знищено 12 німецьких танків (у тому числі 1 «Тигр», 8 «Пантер») та 4 самохідні гармати (у тому числі 1 «Фердинанд»), багато знарядь, кулеметів, мінометів та живої сили противника.

*Старший лейтенант **Іон Деген**, у центрі, з товаришами з 2-ї гвардійської танкової бригади, 1944 р.*

Переніс опіки та чотири поранення, в яких йому дісталися понад двадцять уламків та куль. Через останнє важке поранення 21 січня 1945 року отримав інвалідність .

Був двічі представлений до звання Героя Радянського Союзу

Після війни

«Бачачи благородний подвиг лікарів, які рятують життя поранених солдатів, я вирішив також стати лікарем. І про вибір своєї професії у майбутньому ніколи не жалкував» – Іон Деген

У 1951 році з відзнакою закінчив Чернівецький медичний інститут і до 1954 року працював ортопедом-травматологом у Київському ортопедичному інституті. Пізніше до 1977 року працював ортопедом-травматологом у лікарнях Києва. 18 травня 1959 року здійснив першу в медичній практиці реплантацію кінцівки – передпліччя.

1965 року в ЦІТО (Москва) захистив кандидатську дисертацію на тему «Невільний кістковий трансплантат у круглому стеблі». У 1973 році на хірургічній раді 2-го Московського медичного інституту захистив докторську дисертацію на тему «Лікувальна дія магнітних полів при деяких захворюваннях опорно-рухового апарату» – перша в медицині докторська дисертація з магнітотерапії.

Іон Деген захоплювався гіпнозом, широко застосовуючи його у своїй лікарській практиці .

Автор 90 наукових статей.

У 1977 році емігрував до Ізраїлю, де понад двадцять років продовжував працювати лікарем-ортопедом.

Член редколегії популярного журналу «Голос інваліда війни», постійний консультант у «Бейталохем» – Клубі інвалідів Армії оборони Ізраїлю, знавець Тори, Танаха та сучасної філософії. Єдиний радянський танкіст,

зарахований до Товариства ізраїльських танкістів, відзначених за героїзм.

Крім медицини, на дозвіллі захоплювався літературою. Автор книг «З дому рабства», «Вірші з планшета», «Іммануїл Великовський», «Портрети вчителів», «Війна ніколи не закінчується», «Голограми», «Невигадані розповіді про неймовірне», «Чотири роки», «Вірші», «Спадкоємці Асклепія», оповідань та нарисів у журналах Ізраїлю, Росії, України, Австралії, США та інших країн.

Жив у Гіватаїмі (Ізраїль).

9 вересня 2014 року в меморіальному центрі бронетанкових військ ізраїльської армії в Латруні відбулася прем'єра фільму російських режисерів Михайла Дегтяря та Юлії Меламед «Деген», присвяченого Йону Дегену.

Помер 28 квітня 2017 року в Ізраїлі.

*Джерело: Михайло Каменюк,
газета УКРАЇНСЬКИЙ ІНТЕРЕС, 13.10.2020 р.*

Його вірш бійці вчили напам'ять

Вірші Іон почав писати ще на фронті. Один з них бійці передавали з уст в уста. Тривалий час

автор коротких рядків вважався невідомим. Уже після війни дослідникам фронтової творчості вдалося встановити, що ті рядки належать Іону Дегену. Ось цей вірш:

*Мой товарищ в смертельной агонии,
Не зови понапрасну друзей.
Дай-ка лучше согрею ладони я
Над дымящейся кровью твоей.
Ты не плачь, не стони, ты не маленький,
Ты не ранен, ты просто убит.
Дай на память сниму с тебя валенки.
Нам еще наступать предстоит.*

*Ион Деген
Декабрь 1944*

ТАНК

***

Проснувшись, я мечтаю об отбое,
Но в краткий миг пред тем, как в сон свалюсь,
Я вспоминаю о последнем бое
И будущих поэтому боюсь.

Боюсь за жизнь солдат мне подчиненных
(Что свяжет нас в бою – трос или нить?),
Боюсь, раненьем дважды обожженный,
Что не сумею трусость утаить.

Боюсь, хотя последовавшей боли
Я даже не почувствовал в пылу.
Боюсь атаки в городе и в поле,
Но более всего – сидеть в тылу.

По сердцу холод проползает скользкий,
И я постигнуть не могу того,
Что вступят танки в Могилев-Подольский,
А среди них не будет моего.

***

Зияет в толстой лобовой броне
Дыра, насквозь прошитая болванкой.
Мы ко всему привыкли на войне.
И все же возле замершего танка
Молю судьбу: Когда прикажут в бой,
Когда взлетит ракета, смерти сваха,
Не видеть даже в мыслях пред собой
Из этой дырки хлещущего страха.

Ноябрь 1944 г.

Іон Деген,

відомий радянський танкіст минулої війни.

ТАНК

**(у перекладі з російської і з сучасними
коментарями Вадима Вітковського)**

В Інтернеті випадково натрапив на замітку з німецької преси. Чи випадково?.. Давно вже помітив, у всьому, що трапляється зі мною, нема нічого випадкового...

...А текст простий. У німецькому Ростокі (портовім місті на Балтійському морі, в землі Мекленбург-Передня Померанія) під час ремонту чи прокладанні дороги ковш екскаватора черкнув по танковій башті. Поступово викопали танк Т-34.

І знайшли у ньому рештки загиблого екіпажу. П'ять чоловік. З'ясували: першого травня 1945 року тридцятьчотвірка в'їхала на замінований міст. Міна була не протитанкова, а морська...

Під час бою за Антонівський міст у танкістів Дмитра Дозірчого могла скластися точно така ж ситуація, бо місця навколо були міновані окупантами і потрібно було обережно просуватися вперед, адже наказ не прийнято обговорювати, його слід виконувати негайно...

Дозвольте мені пояснити деякі нудні деталі. Протитанкова міна – кілька кілограмів вибухівки. Якщо танк наїде на неї гусеницею, то міна зруйнує ходову частину, гусениці, котки, можливо, ведуче колесо чи лівинець. Тобто, зупинить танк і на деякий час виведе його з бою.

Такий танк підлягає ремонту. Іноді може навіть обійтися без жертв. У гіршому випадку загинуть, чи будуть поранені два члени екіпажу – механік-водій і стрілець. Ну, якщо вже дуже не пощастить – й інші члени екіпажу в башті.

Такі «поранені» української армії танки доводилося ремонтувати на місці, або буксирувати у тил і передавати ремонтникам... Траплялося танкістам Дозірчого «затрофеїти» абсолютно справні машини рашистів, Т-80, покинуті екіпажами окупантів у паніці із заправленими баками і повним боєкомплектom, заводь двигун – і їдь!..

...Німці чудово знали різницю між нікчемно навченими новенькими радянськими танкістами, які приїхали на фронт у щойно зроблених танках, тобто поповненням із маршових рот, і танкістами після поранення зі шпиталів. Ці воювати уже вміли. Тому німці намагалися не лише знищувати танк, але й екіпаж танка.

...Так ось, замітка в газеті. З неї, написаної непрофесійно, без технічних деталей, я усе-таки дізнався, що башта тридцятьчетвірки на кілька метрів відлетіла від корпусу. Значить, не протитанкова міна. Фугас!..

Кращих своїх танкістів, які везли у машинах парадні мундири для параду на київському Хрещатику, російські окупанти втратили ще на початку війни, у Бучі й Гостомелі, їх попалили наші воїни із американських «джавелінів», наших «стугн» і «корсарів». Від прямого попадання башти відлітали на десятки метрів, а з екіпажів не було кого окупантам навіть поховати...

Розумієте? Це сталося першого травня 1945 року. До закінчення війни залишалось 7 днів і декілька годин. Наступного дня після підриву танка закінчилися бої у Берліні. Але ж першого травня!

24 лютого російські окупанти розраховували на легку перемогу і на хліб-сіль своїх прихильників, явних і таємних, тому й везли комплекти парадної форми. Вчора, 23 лютого, росія відсвяткувала

день армії, ясна річ, хильнула браги, вірила, що ознаменує це свято новими перемогами над «бандерівцями», а довелося знову пити за упокій своїх вузькооких негідників...

...Я раптом відчув себе тим загиблим гвардії лейтенантом, командиром знайденого танка. Я уявив собі, як йому віддавали наказ. Перше травня! День огляду революційних сил світового пролетаріату! Саме сьогодні, у день цього самого огляду, повинні взяти Росток! Вперед! Мать вашу!.. Вперед!..

В росії прижилася стара більшовицька традиція – брати міста до якоїсь із дат! Силувалися до 9 травня, потім натужилися до дати початку вітчизняної війни, старалися затьмарити українцям День Незалежності... Гнали й гнали, як худобу на забій, усе нових і нових найманців і мобіків з сіл та міст, але покрили себе лише ганьбою...

...Хто і коли з великих командирів шкодував танки? Танки? Нові зроблять... Загинуть танкісти? Ну, не смішіть мене! Хто їх коли-небудь жалів? Прийде нове поповнення...

І гнали, і гнали на кулемети й артилерію ЗСУ, наче баранів, своїх бурятів, калмиків, чеченців... «Баби єцьо нарождают!..»

Я дуже добре пам'ятаю, як мій командир батальйону, віддаючи мені безглуздий наказ, явно хвилювався і намагався задобрити його склянкою

горілки. Він знав, що посилає мене на вірну безглузду загибель. Сподівався він, що я якимось неймовірним методом виконаю злочинний наказ і не загину? Можливо...

Щоб окупанти сміливіше йшли у бій, дозволялося давати «наркомівські, путінські» 100 грамів, а таджики і киргизи, ті підбадьорувалися «косяками» травки...

Із замітки мені відомо, що загиблі танкісти були гвардійцями. З якого підрозділу?..Думаю, в архівах можна знайти відомості. Відомо, що частина наступала на Ростов. Значить, це Другий Білоруський фронт. Як там першого травня повідомили родичам про загибель танкістів? Чи знали родичі, де поховані їхні близькі? Сумніваюся. Загиблі ж не були поховані...

Цієї війни керівництво рф й армії зовсім не переймалося цим, а спалювали вбитих рашистів у польових крематоріях і пускали попіл за вітром, так що ні могилки, ні хреста над ними, вбивцями і насильниками, немає... Більше того, вони й поранених своїх з поля бою не забирали, а покидали вмирати, а «бандерівці» їх знаходили, перебинтовували, поїли й годували, давали зателефонувати рідним, ні, не з великої любові до ворогів, а заради обмінного фонду, що дозволить визволити й повернути на рідну землю наших військовополонених...

Порівняємо кількість знищених німецьких і радянських танків з 22 червня 1941 року до 9 травня 1945 року. За радянською статистикою, німецьких знищено 32500. Радянських – 96500. Радянських майже утричі більше, ніж німецьких...

Ну, тут рашистські статисти розтікалися мислю дровом... Інформаційні гімномети рф тут мало не щодня вправлялися у брехні, пригадуєте, про 2 знищених ними комплекси PATRIOT, тоді коли у нас був всього...один!..

А ось з мого особистого досвіду ще один приклад радянської статистики. Вранці 13 березня 1961 року, коли Куренівку затопила лавина бруду з Бабиного Яру, я розпочав надавати допомогу потерпілим у катастрофі. П'ятдесят шість годин не виходив з операційної. Офіційно повідомили, що загинуло сто сорок сім людей. А один з перших поранених розповів мені, що лавина повністю накрила трамвай. Ви уявляєте собі київський трамвай в час пік? Зі спресованими пасажирами. Думаю, в одному трамваї було більше ста п'ятдесяти людей. А таких трамваїв було сім...

Начальник медслужби ЗСУ генерал Андрій Верба також днями не виходив з операційної, повертав з того світу до життя наших воїнів і багатьом рятував життя...

Та допустимо, що Радянський Союз дійсно втратив під час Великої Вітчизняної війни лише 96500 танків. Яка кругла цифра! Це повний склад

6 танкових бригад... А у кожному танку – екіпаж. Люди!

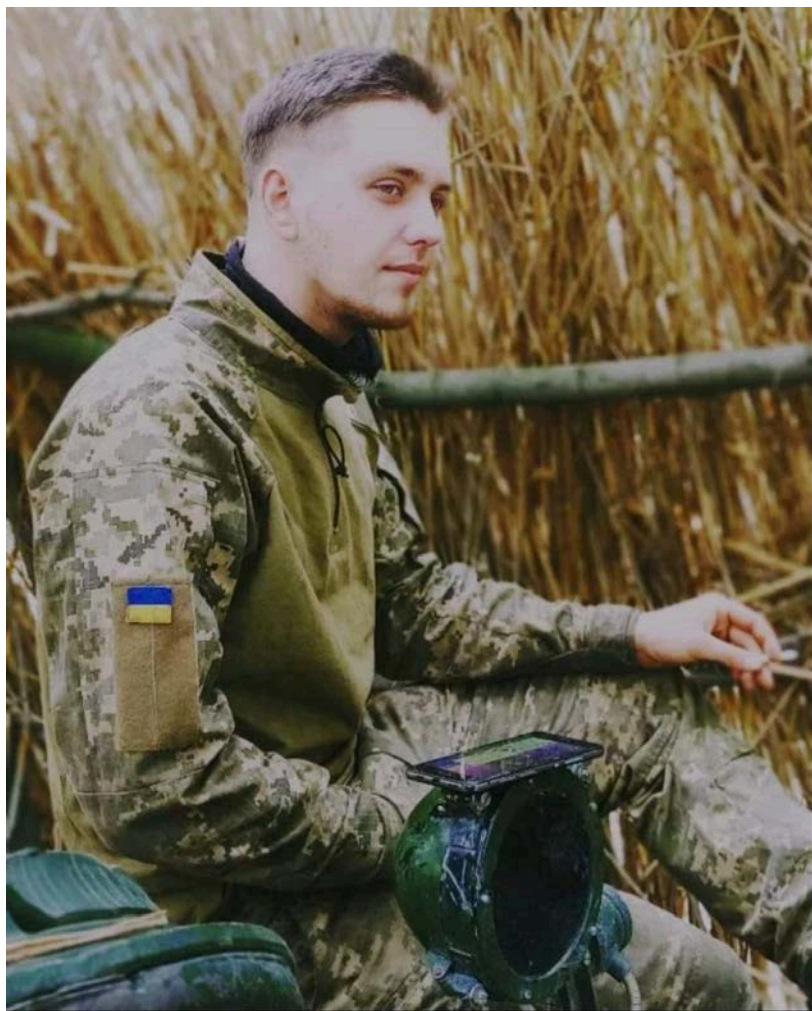
По штату танкового полку рф має бути 90 танків. Виходить, ЗСУ знищило вже ЧОТИРИ танкових полки «першої армії світу», напевно іззаду... І ніколи їхні екіпажі, чиїсь батьки, сини, чоловіки, не ляжуть по-людськи у могили, а гнитимуть в українських чорноземах чи ганятимуть за вітром такою казковою українською землею, що її так хотілося їм...

ТАНКІСТ – ОРДЕНОНОСЕЦЬ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ З СЕЛА ТРЬОХ ГЕРОЇВ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

При нашій короткій зустрічі в Літині, посеред війни я подарував Дмитрові 5-й том моєї книги-історії села Борівка, написавши автограф: «Дмитрові Дозірчому – на Генеральське майбутнє!», сказавши при цьому, що село наше геройське минулої війни дало Україні ТРЬОХ Героїв – Івана Петровича Вітковського, Арсенія Гнатовича Мороза і Віктора Гордійовича Пивовара.

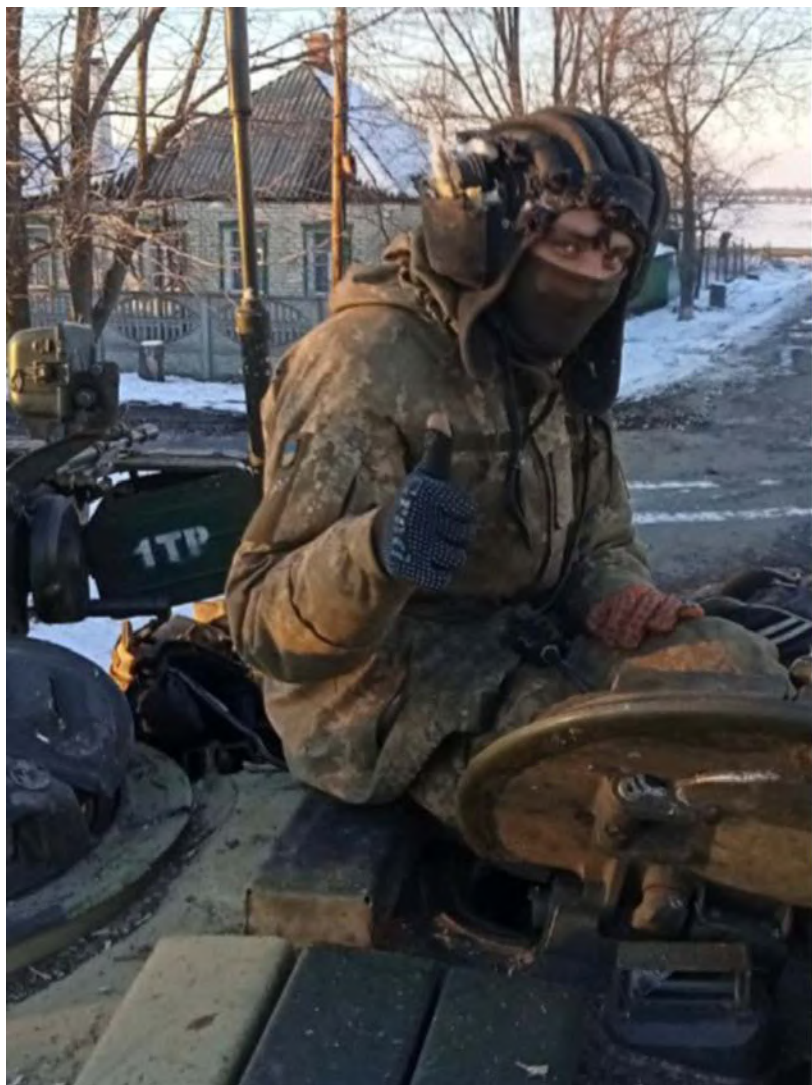
А тато Дмитра, Леонід Миколайович, погортавши книгу, тут же пригадав, що вчився на лісотехнічному відділенні Верховівського технікуму разом з борівчанами, тим паче, що й директором технікуму тоді був наш земляк Олександр Михайлович Кушнір.

А я пригадав повідомлення земляків у Фейсбуку, що нині на війні Україну захищає борівський... танкіст Сергій Гоцуляк, молодесенький хлопчина-воїн, 2011 року народження, навідник танка з 2021 року, поки що не Герой України, але уже нагороджений Президентом України орденом «За мужність» III ступеня і медаллю «Захисник Вітчизни», а там, дивись, і Героєм може стати уже герой, бо війна ще не закінчилася, а на війні, як бувальці кажуть, всіляко трапляється...

Сергій Гоцуляк

Сергій Гоцуляк

– Я тобі розповідав про легендарного танкіста минулої війни і поета Іона Дегена,

нашого земляка з Могилева-Подільського, який став командиром танка Т-34 лише наприкінці війни, навесні 1944 року, і його екіпаж знищив 12 німецьких танків – «Тигрів», «Пантер», САУ., – сказав я Дмитрові, коли він прийшов до своєї школи і зустрівся зі шкільною молоддю. – Його двічі подавали на присвоєння Героя Радянського Союзу, але, очевидно, через 5-ту графу в паспорті «національність» так і не присвоїли, замінивши орденами Вітчизняної війни II ступеня і Бойового Червоного Прапора, I-го ступеня йому вже дали після війни...

Зустріч Героя Дмитра Дозірчого зі шкільною молоддю

До Дегена часто чіплялися кореспонденти різних видань із безглуздими проханнями розповісти, скажімо, «як розуміти вислів «траки у крові»... Він пояснював так: «Ні, «траки у крові» це швидше образно сказано, танк іде гусеницями землею, болотом, там будь-яка кров швидко затирається. А ось корма танка у крові й шматках людської плоти – видовище для танкістів звичне. До всього звикаєш. І навіть коли доводиться вигрібати із спалених машин частини тіл згорілих товаришів своїх, обходилося без істерик. Просто кожен думав про своє: «Адже і я міг бути сьогодні на їхньому місці». Після такого чергового поховання, перебуваючи під впливом побаченої мною страшної трагедії, я написав вірша «Зияет в толстой лобовой броне...». З нього ви відчуєте емоції, що їх я відчував тієї миті... Чи ось ці рядки вам допоможуть багато зрозуміти:

*На фронте не сойдешь с ума едва ли,
Не научившись сразу забывать.
Мы из подбитых танков выгребали
Все, что в могилу можно закопать.*

– Дмитре, до тебе журналісти не чіплялися з такими запитаннями, як до Дегена?

– Як це не чіплялися – ого-го!.. ще і як!.. То питають, чи...убивав я людей?.. Ні, кажу, людей не убивав... я, знаєте, у війнушку на комп'ютері

граюся, – посміхається Герой. – То запитують, які у ворожого танкіста очі, коли ти наводиш на нього гармату... Що тут скажеш?!.. У такі моменти переді мною очі не ворожих танкістів, а вбитих ними наших діточок з України і моєї Вінниці...

Тому я і не люблю зустрічатися з журналістами, яким ти розповідаєш одне, а вони пишуть нерідко зовсім інше, по-своєму... Не усі, звичайно... Ціную за правду на екрані Нагорну з ТСН...

Зі старшокласниками, які молодші від нього, Героя, лише на якихось 5-6 років.

«Кожен воїн – усього лише Людина!»-

такої думки Герой України
майор Дмитро ДОЗІРЧИЙ

– *Дмитре, що таке мить на шляху Воїна?*

– У бою за своє життя мить – це вічність, яка має можливість вплинути на фінал бою... Нераціонально витратити власне життя лише на один шлях, особливо, якщо цей шлях без серця...

– *А що означає для тебе бути Воїном?*

– Займаючись східними єдиноборствами, я готував себе до шляху Воїна і цікавився цим... Вичитав у Дона Хуана Матуса, що Воїн ставиться до світу як до нескінченної таємниці, а до того, що роблять люди, як до нескінченної дурниці.

Бути воїном – це найефективніший спосіб жити. Воїн сумнівається і розмірковує перед тим, як вирішує. Але коли вже вирішить, то він діє, не відволікаючись на сумніви, побоювання та коливання. Попереду – ще мільйони рішень, кожне з яких чекає свого часу. Це – шлях воїна. Якщо воїн щось вирішив, він йде до кінця, але при цьому він неодмінно бере на себе відповідальність за те, що робить. Що саме воїн робить – значення не має, але він повинен знати, навіщо він це робить, і діяти без сумнівів та жалю.

*Тато Леонід, мама Тетяна, автор книги, Герой України
Дмитро Дозірчий і Віктор, наш водій*

– *Що таке Воля до Перемоги, як ти гадаєш?*

– Знову скажу словами пана Дона Хуана Матуса, те, що воїн називає волею, це сила всередині нас. Це не думка, не предмет, бажання. Воля – це те, що змушує воїна перемагати, коли його розум говорить йому, що він переможений. Воля це те, що робить його невразливим. Воля – це те, що дозволяє шаману пройти крізь стіну, крізь простір, у нескінченність...

– *А що таке Сила в бою? Яке її значення?*

– Як сказав Матус: «Що б ми не робили і ким би не були – все це ґрунтується на нашій особистій силі. Якщо її достатньо, то одне сказане нами слово може змінити наше життя. А якщо її мало, то нехай навіть будуть розкриті всі скарби мудрості–це

нам нічого не дасть. У світі воїна все залежить від особистої сили, а особиста сила залежить від бездоганності. Особиста сила – це почуття. Щось на кшталт відчуття удачі чи щастя. Можна назвати її настроєм. Вір своєю особистою силою. Це єдине, що має людина в цьому таємничому світі...

Сила залежить лише від того, якого роду знаннями володіє людина. Який сенс в знанні речей, які не приносять користі? Вони не готують нас до несподіваної зустрічі з невідомим.

Сила завжди відкриває воїну кубічний сантиметр шансу. Мистецтво воїна полягає в тому, щоб бути безперервно текучим, інакше він не встигне схопитися за цей шанс...»

– Який найголовніший ворог для Воїна?

– У людини є чотири вороги: це страх, ясність, сила і старість. На думку Дона Хуана Матуса, страх, ясність і сила можуть бути переможені, але не старість. Це найжорстокіший ворог, якого не можна перемогти ...

– Чи потрібно Воїнові знати і мати Історію?

– «Воїн не потребує, як пише Дон Хуан Матус, особистої історії. Одного дня він виявляє, що в ній немає жодної потреби, і просто позбавляється її. Звичайно, таке інтимне знання про тебе є і у всіх твоїх друзів. Кожен, хто тебе знає, сформував певний образ твоєї особистості. І будь-якою своєю дією ти як би підживлюєш і ще більше фіксуєш цей образ.

Особиста історія постійно потребує, щоб її зберігали та оновлювали. Тому ти розповідаєш своїм друзям та родичам про все, що робиш. З іншого боку, для воїна, у якого немає особистої історії, немає потреби в поясненнях, його дії не можуть нікого розсердити чи розчарувати, а найголовніше – він не пов'язаний нічийми думками та очікуваннями. Ти повинен поступово створити навколо себе туман, крок за кроком стираючи все довкола доти, доки не залишиться нічого гарантованого, однозначного чи очевидного. Зараз твоя проблема в тому, що ти надто реальний. Реальні всі твої наміри та починання, усі твої дії, усі твої настрої та спонукання. Але все не так однозначно і безперечно, як ти звик вважати...»

– На фронті, будемо дивитися Правді у вічі, можна й загинути...

–«До того моменту, як сказав Матус коли людина усвідомлює страхітливу природу знання, усвідомлює, що смерть на цьому шляху – вірний попутник, незамінний партнер, який завжди поруч. Смерть перетворює знання в енергію, в реальну силу. Дотиком смерті завершується все, і все, чого вона торкнулася, стає силою...

Смерть – наш вічний попутник. Вона завжди знаходиться зліва від нас на відстані витягнутої руки, і смерть – єдиний мудрий порадник, який завжди є у воїна. Кожен раз, коли воїн відчуває, що все складається з рук геть погано і він на межі

повного краху, він обертається наліво і питає у своєї смерті, чи це так. І його смерть говорить: «Але я ж ще не торкнулася тебе!»

У світі, де за кожним полює смерть, немає часу на жалю або сумніви. Час є лише на те, щоб приймати рішення. І не важливо, в чому полягатимуть ці рішення. Ніщо не є більш-менш серйозним і важливим, ніж щось інше. У світі, де смерть - це мисливець, немає великих чи малих рішень. Єдине рішення полягає в тому, що воїн повинен зустрітися віч-на-віч зі своєю невідворотною смертю...

– *То що ж таке Шлях Воїна, Дмитре?*

– За словами Дона Матуса: «Шлях – це лише шлях. Якщо відчуваєш, що тобі не слід було йти ним, то ти не повинен залишатися на ньому за жодних обставин. Щоб мати таку ясність, ти маєш вести дисципліноване життя. Тільки тоді ти знатимеш, що будь-який шлях є лише дорогою, і ніякої образи ні для тебе самого, ні для інших немає в тому, що ти його кидаєш, – якщо зробити це велить тобі серце. Але твоє рішення залишитися на шляху або кинути його має бути вільним від страху та амбіцій. Я попереджаю тебе про це. Дивись на будь-який шлях уважно та обдуманно. Випробуй його стільки разів, скільки знайдеш потрібним. Це питання таке серйозне, що лише дуже старі люди задають його собі».

Дмитро Дозірчий, Герой України, знову з бойовими товаришами стоїть на своєму Шляху Воїна.

Ось так ми починали писати цю книгу...

Про автора

Вітковський Вадим Миколайович, народився 8 березня 1960 року в с. Борівці Чернівецького району Вінницької області. Українець. Громадянин України.

Закінчив факультет журналістики Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка (1982), Вищі курси КДБ СРСР у м. Горькому (1986), навчався у Червонопрапорному Інституті зовнішньої розвідки КДБ СРСР імені Ю.В. Андропова (1989).

Друкуватися розпочав з 1976 року. Працював редактором багатотиражної газети Вінницького політехнічного інституту “За інженерні кадри” (1982), спеціальним

кореспондентом обласної газети “Комсомольське плем’я” (1982 – 1984), служив у органах КДБ СРСР – СБУ (1984 – 1995), в тому числі, останніх 5 років – начальником Прес- центру.

Був одним з ініціаторів видання у 1991 році в м. Вінниці спільно з МП “Термінал- інформ” (В. Бикова) газети “Инкогнито” (вийшло 2 номери).

Заслужений журналіст України (2016 р.).

Радник першого заступника голови Вінницької обласної державної адміністрації з питань культури, духовності та збереження історичної спадщини.

Директор комунальної установи «Видавничий Дім «Моя Вінниччина».

Голова Вінницької обласної організації Національної спілки письменників України.

Президент Вінницького обласного благодійного фонду сприяння правоохоронним органам, ветеранам і членам їх сімей “Бюро ділової інформації”.

Підполковник запасу СБУ.

Полковник Українського реєстрового козацтва.

Твори: **“Йшли походом партизани”** (Харків, “Прапор”, 1984), **“Ранок повсталого Поділля”** (Одеса, “Маяк”, 1988), **“І обернеться твоя кров у квіти...”** (Харків, “Прапор”, 1989), **“Січневий грім”** (Одеса, “Маяк”, 1990), **“Товариш Ельза”** (Київ, “Молодь”, 1990),

“Зрадлива фортуна Льови Задова”, книга перша, у співавторстві з В.А. Попиком (Київ, видавництво газети “Іменем закону”, 1993), **“Капкан на перевертня”** (Київ, видавництво “Преса України”, 1999), роману **“Король кремлівських шпигунів”**, книга перша, у співавторстві з В.М. Тимчуком (Вінниця, “Континент-Прим”, 2001), **“На вістрі часу”** (Вінниця, “Континент-Прим”, 2007), **“Скарби Нестора Махна”** (Вінниця, ФОП Данилюк В.Г., 2009), **“В’язень № 137275”** (Вінниця, ФОП Данилюк В.Г., 2010, 2023), **«Чужбини у подвига нет»**, у співавторстві з І.А. Бабаком (Вінниця, ФОП Данилюк В.Г., 2011), **“Дорога на Ельбрус”** (Вінниця, 2011 р.), збірки гумору **«Бах-і в торбу!»** (Вінниця, ФОП Горбачук І. П., 2011), **«Вороги народу: вигадані і справжні»** (Вінниця, ФОП Рогальська І.О., 2012 р.), **«Таємниці підпільного обкому»**, у співавторстві з Г.О. Ковальчуком (Вінниця, ПП ТД «Едельвейс і К», 2013 р.), **«Повій, вітре.., або Тіні незабутих предків»** (Вінниця, ПП ТД «Едельвейс», 2013 р.), **«Зелений рай»** (у співавторстві з С.С. Нешиком, м. Вінниця, «Діло», 2014 р.), **«Слід господаря»** (Вінниця, «Консоль», 2014 р.), пригодницького роману **«Вервольф». Хроніка «озброєних вовків»**, книга перша, у співавторстві з Миколою Рябим (м. Вінниця, «Едельвейс», 2014 р.), **«Капкан на перевертня – 2» – «Капкан на оборотня – 2»**

(Вінниця, «Едельвейс», 2015 р.), **«Тіні незабутих предків»**, книга друга (Вінниця, Твори, 2015 р.), **«У затишку борівського лісу»** (Вінниця, «Консоль», 2016 р.), **«Тисячолітні П'ятничани»**, у співавторстві з В.О. Барабанцевим (Вінниця, ФОП Денисюк В.Г., 2016 р.), **«Таємниці захованих могил»**, у співавторстві з Г. О. Ковальчуком (Вінниця, «Едельвейс», 2016 р.), **«Дорога додому»**, книга третя (Вінниця, «Твори», 2017 р.), **«Територія музики»**, у співавторстві з М. Каменюком (Вінниця, 2017 р.), **«Любов на всі часи»**, книга четверта (Вінниця, «Твори», 2018 р.), **«Гнівань»**, у співавторстві з С. Шибаловою (Вінниця, «Твори», 2018 р.), **«Митрополит»** (Одеса, 2018 р.), **«УсмішеЧКи»** (Вінниця, «Твори», 2018 р.), **«ВІННИЦЯ-СТОЛИЦЯ Української Народної Республіки»**, у трьох книгах, співавторстві з Миколою Рябим (Вінниця, «Твори», 2018, 2019, 2020 р. р.), **«Олівчик у руці Господа»** (Вінниця, «Твори», 2019 р.), **«Черешні цвітуть у серці...»**, у співавторстві з О.Горобцем (Вінниця, «Твори», 2019 р.), **«Борівка. Borivka»**, книга п'ята (Житомир, Євенок О., 2021 р.), **«Вінниця-Столиця»** (у співавторстві з Миколою Рябим), Вінницька обласна друкарня, 2021 р., **«Аксіос»** (Вінниця, Бук-Принт», 2023 р.), **«Розрита могила»** (у співавторстві з Михайлом Каменюком, м. Вінниця, «ТВОРИ», 2023 р.).

Чотиритомне видання історії села Борівки у 2018 році було зареєстроване Книгою Рекордів України як новий Рекорд України!

Автор і співавтор П'ЯТЬОХ НОВИХ РЕКОРДІВ УКРАЇНИ у номінації «Видавництво».

Співавтор художньо- документальних збірок “Ви з нами, орлята” (Київ, “Молодь”, 1984), “Славою овіяні” (Київ, “Молодь”, 1987), “Шляхами чекістської долі” (Київ, Політвидав України, 1988), “Разглашению не подлежало...” (Одеса, “Маяк”, 1989), “Мученики за віру” (державне обласне видавництво “Вінниця”, 1993), “Червоні жорна” (державне обласне видавництво “Вінниця”, 1994), “Під софітами спецслужб” (Київ, видавництво Європейського університету, 2000), “Дорогами війни” (Київ, “Д.О.Н. – 97”, 2005), «Смак молодого вина» (Вінниця, 2013 р.), «Дністрове гроно» (Київ, «Хай – Тек Прес», 2015). Автор літературного запису книг серії «Моя Вінниччина» Олександра Татарчука «Закриниччя. Човновиця» (Вінниця, 2020 р.), Василя Симонишина «Моя Клекотина і Пасинки – мої» (Харків, 2020 р.), Леоніда Повха «Стара і Нова Прилука» (Вінниця, 2022 р.). Автор телевізійного проекту “Перископ” на каналі ВДТ-6 і сценаріїв документальних фільмів “Вервольф”: правда і вигадки” (1993), “Операція “Валькірія” (2004), “Честь маю...” (2004), “Втеча з пекла” (2005).

У 2005 р. документальний фільм “Втеча з пекла” був відзначений дипломом на Всеукраїнському конкурсі “Телетріумф – 2005”, в номінації “Кращий регіональний документальний фільм”.

Повість “Зрадлива фортуна ЛьовиЗадова”, книга перша, перекладена російською мовою Геннадієм Щуровим (м. Донецьк) і побачила світ у видавництві “Донбасс” під назвою “У Махно – своя ЧК...” (1994).

Книги Вадима Вітковського є у бібліотечній системі України, а також у Росії, Ізраїлі, Італії, країнах Балтики, Молдові, Румунії, Нью-Йоркській публічній бібліотеці (США).

Член Спілки журналістів СРСР (Національної Спілки журналістів України) з 1983 року.

Член Національної спілки краєзнавців України з 2020 року.

Член Національної спілки письменників України з 2012 року.

Лауреат Всеукраїнських літературних премій імені М. Коцюбинського (2014 р.), імені Є. Гуцала (2015 р.), імені С. Руданського (2018 р.), імені Якова Гальчевського «За подвижництво у державотворенні» (2020 р.), обласної премії імені М. Трублаїні (1982), літературної премії імені М. Стельмаха (2013 р.), Жмеринських районних премії імені В. Вовкодава (2018 р.), імені П.

Добрянського (2020 р.), Міжнародної літературно-мистецької премії Українського фонду культури імені Бориса Олійника (2023 р.).

Указом Президента України П.О. Порошенка №338/2016 від 22 серпня 2016 року «за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі здобутки та високий професіоналізм» та з нагоди 25-ї річниці незалежності України присвоєно почесне звання «ЗАСЛУЖЕНИЙ ЖУРНАЛІСТ УКРАЇНИ».

Почесний краєзнавець України (2020 р.).

26 червня 2019 року рішенням сесії Вінницької обласної ради нагороджений Почесною відзнакою «За заслуги перед Вінниччиною».

Нагороджений «Золотим дипломом» Всеукраїнського рейтингу професіоналізму і внесений до книги «Золоті сторінки Всеукраїнського рейтингу професіоналізму».

Нагороджений Почесною відзнакою Національної спілки письменників України (2020р.).

Нагороджений Почесною відзнакою «За заслуги» Всеукраїнської громадської організації «Спілка ветеранів та працівників силових структур України «Звитяга» (2020 р.).

Відзначений Фондом Омеляників-Швабінських Вільного Університету США (2021 р.).

Нагороджений орденами Святого Апостола Андрія Первозванного УАПЦ (2011), Святого Миколая Мір Лікійського Чудотворця УАПЦ (1 – го ст., 2012, 2 – го ст., 2015 р., 3-го ст., 2020 р.), орденом Гетьмана Івана Мазепи 5-го ступеня (2021 р.), медаллю Симона Петлюри «Журналістика і Державність» Конфедерації українських журналістів» (2021 р.), орденом Гетьмана Івана Виговського Українського Реєстрового козацтва (2015 р.), Почесним знаком Національної спілки журналістів України (2015 р.), ювілейними медаллями «Захиснику Вітчизни» (1999), «60 років визволення України від фашистських загарбників» (2004), «30 років заснування Національної спілки письменників України» (2021 р.).

ЗМІСТ

В історії є чимало символічного.....	6
Бої за Бахмут.....	28
«Чекайте на нас...»	39
Про Героя України Дмитра Дозірчого – у пресі.....	53
«Герої нашого часу: як танкіст Дмитро Дозірчий захистив Антонівський міст».....	54
«Бої під Херсоном, які зробили танкіста Дмитра Дозірчого Героєм України».....	60
З фронтового альбому Героя України Дмитра Дозірчого.....	74
Король танкових атак.....	88
Його вірші бійці вчили напам'ять.....	93
Танк.....	96
Танкіст-орденоносець сучасної війни з села трьох Героїв Радянського Союзу.....	102
«Кожен Воїн – усього лише Людина!...».....	109
Про автора.....	121
Зміст.....	129

Для нотаток

A large area of horizontal dashed lines, intended for taking notes. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page.

Для нотаток

A large area of horizontal dashed lines, intended for taking notes. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page.

**«Твої люди, Вінниччино. Герої України»
Випуск 13**

Редактор: Каменюк Михайло
Коректор: Наталія Бінецька
Верстка: Петро Гордійчук

Надруковано з оригіналів замовника
Здано до друку 15.11.2023

ПрАТ «Вінницька обласна друкарня»
Реєстр. свідоцтво ДК № 4971 від 31.08.2015 р.
21100, м. Вінниця, вул. Київська, 4.
Тел. (0432) 67-10-53, 67-10-54
E-mail: VOD2000@i.ua

Формат 60x84/16. Папір Крейдовий
Друк офсетний
Друк. Арк.8,25 Умов. друк. Арк.7,67
Наклад 200 примірників
Зам. № 517